

Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+

TYCHY ✓ DOBRE MIEJSCE

Szanowni Państwo,

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+” jest dokumentem określającym cele i kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Tychów. Nowoczesne miasto wymaga troski o standardy życia. Od jakości przestrzeni, stanu infrastruktury technicznej, efektywnego systemu komunikacyjnego, stopnia zagospodarowania przestrzennego zależy w dużej mierze jakość życia i sposób funkcjonowania miasta. Istotnym elementem rozwoju lokalnego jest również kształtowanie atrakcyjnych warunków do rozwoju kapitału ludzkiego poprzez podniesienie jakości kształcenia, rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców, jak również wzrost zaangażowania Tyszan w aktywne kreowanie polityki miejskiej.

Przygotowanie dokumentu „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+” poprzedzono gruntownie przeprowadzoną diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej Tychów w oparciu o dane statystyczne z lat 2008-2013. W efekcie prac i dyskusji wypracowano strategiczne kierunki rozwoju miasta w perspektywie do 2020 roku.

Korzystając z okazji, chciałbym podziękować wszystkim osobom, instytucjom oraz organizacjom, które wzięły udział w procesie planowania niniejszego dokumentu i aktywnie uczestniczyły w warsztatach oraz konsultacjach społecznych.

Jestem głęboko przekonany, że realizacja założeń „Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+” przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz służyć będzie rozwojowi naszej lokalnej społeczności.

Prezydent Miasta Tychy

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
I. PRZESŁANKI DO BUDOWANIA STRATEGII.....	5
II. ZAŁOŻENIA METODYCZNE I PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ	6
III. POWIĄZANIE STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	9
1. Dokumenty Unii Europejskiej.....	9
2. Dokumenty krajowe	9
3. Dokumenty regionalne	12
4. Dokumenty lokalne	13
IV. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MIASTA.....	16
1. Położenie	17
2. Demografia	17
3. Gospodarka.....	23
4. Finanse miasta	30
5. Mieszkalnictwo i gospodarka nieruchomościami	31
6. Infrastruktura (gospodarka komunalna)	33
7. Transport i komunikacja	34
8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	35
9. Oświata	37
10. Kultura	40
11. Sport i rekreacja	41
12. Środowisko.....	42
13. Bezpieczeństwo publiczne	43
V. MIASTO W OPINIACH MIESZKAŃCÓW	46
1. Poczucie identyfikacji z miastem.....	46
2. Warunki życia w mieście.....	47
3. Priorytety w rozwoju miasta w najbliższych 10 latach wskazane przez mieszkańców ...	50
VI. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	53
VII. WIZJA TYCHÓW 2020+.....	56
VIII. MISJA SAMORZĄDU TYSKIEGO.....	57
IX. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ PROPOZYCJE PRZEDSIĘWZIĘĆ	57
CEL STRATEGICZNY I.....	60

CEL STRATEGICZNY II.....	72
CEL STRATEGICZNY III.....	77
X. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII	91
XI. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	97

I. PRZESŁANKI DO BUDOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+ jest podstawowym i najważniejszym dokumentem wyznaczającym strategiczne cele i kierunki rozwoju miasta. W roku 2013 zakończył się okres funkcjonowania dotychczas obowiązującej Strategii „Tychy 2013”. Obecnie potrzebny jest nowy plan działania uwzględniający szereg złożonych czynników. Znacząco zmienił się kontekst uwarunkowań społeczno – gospodarczych, zarówno o charakterze lokalnym, jak i globalnym. Pojawiły się nowe cele w ramach polityki rozwojowej Unii Europejskiej, zakończył się okres programowania funduszy strukturalnych na lata 2007-2013, a prace nad nową perspektywą finansową są w zaawansowanej fazie.

Rolą Samorządu jest stworzenie założeń dla wyznaczenia celów oraz kierunków rozwoju, a także wskazanie narzędzi, umożliwiających ich realizację i monitorowanie. Wykorzystanie szans płynących z programów krajowych, jak i regionalnych wymaga uwzględnienia w niniejszej Strategii nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej oraz celów wytyczonych na lata 2014-2020.

Zmianie uległo również podejście dotyczące polityki rozwojowej w Polsce. Obecnie odchodzi się od tzw. podejścia sektorowego na rzecz dokumentów opracowanych według określonej struktury, obejmującej m. in. cele, wskaźniki ich realizacji oraz ramy finansowe, które stanowią odpowiedź na zdefiniowane problemy. Odmienny jest także sposób planowania strategicznego, który coraz szerzej, obok metod eksperckich, uwzględnia metody partnerskie. W procesie planowania *Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+* zastosowano podejście, które uwzględnia wszystkie wyżej wymienione czynniki.

II. ZAŁOŻENIA METODYCZNE I PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIĄ

Przygotowując *Strategię Rozwoju Miasta Tychy 2020+*, wykorzystano metodę ekspercko-partnerską, która polegała na współpracy zespołu do spraw planowania strategii w Wydziale Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich z ekspertami, udziale szeroko pojętych konsultacji społecznych, analizie badań przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz pracy tzw. zespołów roboczych podczas warsztatów. Prace te prowadzone były w wyodrębnionych obszarach strategicznych, uczestniczyli w nich przedstawiciele różnych grup społecznych i środowisk. Główną metodą uzgadniania stanowisk na spotkaniach była **zasada konsensusu**, która oznaczała zgodę powszechną między uczestnikami warsztatów w zakresie proponowanych rozwiązań.

Prace nad Strategią odbywały się w ramach czterech głównych etapów:

- I. Prace diagnostyczne - przeprowadzenie analizy sytuacji i perspektyw rozwojowych miasta, zebranie i analiza danych statystycznych oraz badań społecznych.
- II. Prace warsztatowe skupiające przedstawicieli szeregu środowisk lokalnych (m.in. sektor edukacji, kultury, sportu, przedstawiciele przedsiębiorców, reprezentanci organizacji pozarządowych, mieszkańcy) odbywające się w terminach:
  - 20.09.2013 r. opracowanie wizji rozwoju miasta
  - 02.10.2013 r. opracowanie misji samorządu tyskiego
  - 18.10.2013 r. oraz 21.10.2013 r. opracowanie analiz SWOT w trzech obszarach strategicznych
  - 04.11.2013 r. opracowanie zintegrowanej analizy SWOT
  - 02.12.2013 r. wypracowanie propozycji celów - pomysły wypracowane na warsztatach i w trakcie konsultacji stanowiły materiał roboczy i posłużyły zespołowi ds. planowania strategii oraz ekspertom do wypracowania poszczególnych części dokumentu Strategii.
- III. Prace programowe zespołu do spraw planowania strategii, ekspertów, wydziałów Urzędu Miasta nad opracowaniem kierunków działań oraz propozycji przedsięwzięć.
- IV. Prace nad opracowaniem dokumentu Strategii.

Prace nad Strategią prowadzone były w oparciu o następujące zasady:

- **Długookresowy horyzont czasowy** - pozwala perspektywnie zaplanować kierunki rozwoju miasta, pokrywa się z okresem programowania funduszy strukturalnych na lata 2014-2020, tworzy także podstawy do zrównoważonego

rozwoju.

- **Szerszy zakres Strategii** wykraczający poza obszary pozostające w ramach ustawowych kompetencji samorządu. Daje to przestrzeń do włączenia w procesy rozwojowe miasta, na poziomie działań, szerokiego grona partnerów: publicznych, komercyjnych i pozarządowych.
- **Koncentracja** na głównych obszarach problemowych (strategicznym) oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie strefach miasta, wskazanych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Tychy.
- **Spójność** z zewnętrznymi i wewnętrznymi dokumentami o charakterze strategicznym i planistycznym, co wskazano w kolejnym rozdziale.
- **Celowość** w podejściu, charakteryzującą się niewielką liczbą spójnych, kompleksowych i wzajemnie uzupełniających się celów.
- **Podejście partycypacyjne przy budowaniu Strategii** polegające na udziale szerokiego grona podmiotów lokalnych w formułowaniu, wdrażaniu Strategii oraz identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów w mieście.
- **Ustrojowa zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju**, która zapewnia sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa, bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, przy zapewnieniu ochrony i zachowania zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz uwzględnieniu struktury demograficznej społeczeństwa (sprawiedliwości wewnątrz- i międzypokoleniowej).

Główne definicje, wokół których powstaje Strategia to:

Wizja, która przedstawia pożądany obraz miasta Tychy, we wszystkich istotnych wymiarach jego rozwoju. Wizja odnosi się do głównych wyzwań stojących przed miastem.

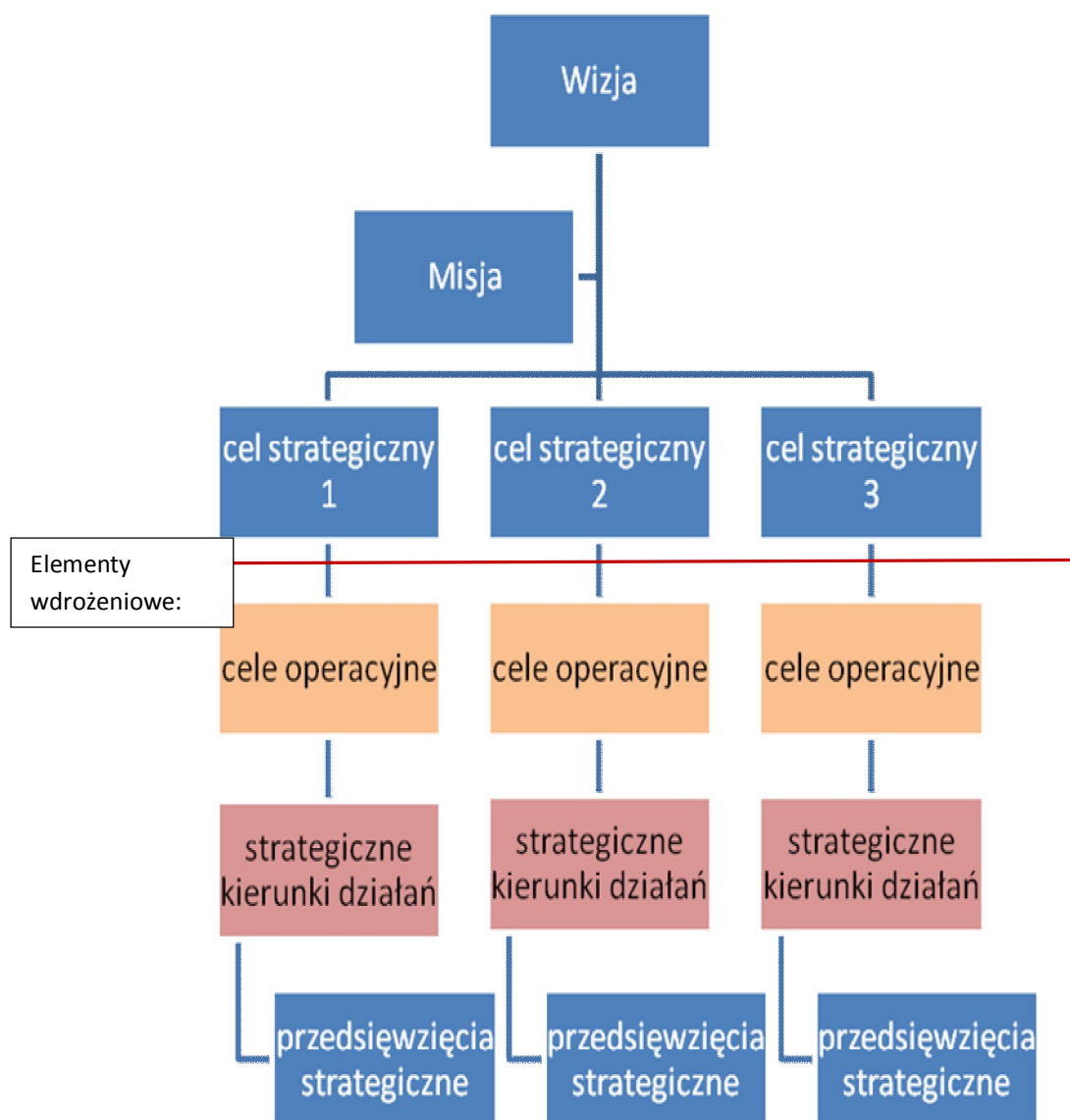
Misja, która opisuje zasady i wartości przyjmowane przez realizujących wizję rozwoju miasta oraz podstawowy sposób jej urzeczywistnienia.

Cele strategiczne, które wyznaczają długotrwały kierunek rozwoju miasta dla urzeczywistnienia jego wizji.

Cele operacyjne, które stanowią wymiar realizacji celów strategicznych i są ich rozwinięciem.

Kierunki działań oraz propozycje przedsięwzięć jako element wdrożeniowy celów operacyjnych.

Schemat celów w Strategii

III. POWIĄZANIE STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI

Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+ jest spójna z głównymi zamierzeniami europejskich, krajowych, regionalnych, jak i lokalnych dokumentów strategicznych.

1. Dokumenty Unii Europejskiej

Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny ze strategią „Europa 2020”, która wyznacza główne kierunki rozwoju Wspólnoty. Jest to unijna strategia wzrostu na najbliższe dziesięciolecie, stanowiąca najwyższy poziom odniesienia przy programowaniu strategicznym w państwach Unii Europejskiej. Dostosowanie się do jej wytycznych ma wymiar cywilizacyjny. W strategii „Europa 2020” zwraca się uwagę na trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- inteligentny rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Podkreśla się także konieczność wsparcia inicjatyw ukierunkowanych na przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej. Dlatego też szczególną uwagę powinno się zwrócić na takie zagadnienia jak rynek pracy i zatrudnienie, rozwój wiedzy i innowacji oraz walka z ubóstwem, a także wprowadzać rozwiązania środowiskowe, sprzyjające rozwojowi zrównoważonemu.

2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny ze „Strategią Rozwoju Kraju 2020”, która oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym. Wskazuje zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Celem głównym tego dokumentu jest wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawa jakości życia ludności. Strategia wyznacza trzy obszary:

sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia zaplanowanych procesów rozwojowych. Wśród priorytetowych kierunków zdefiniowanych w „Strategii Rozwoju Kraju 2020” znalazły się działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej oraz polepszenia stanu jakościowego środowiska przyrodniczego. Podkreślono jednocześnie konieczność zwiększenia efektywności transportu, potrzebę podjęcia działań na rzecz integracji społecznej oraz zapewnienia ludności dostępu do usług publicznych o wysokim standardzie. Zwrócono także uwagę na konieczność poprawy bezpieczeństwa publicznego oraz tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju miast subregionalnych i lokalnych. Dużą wagę przywiązuje się do zagadnień związanych z potrzebą wszechstronnego rozwoju kapitału ludzkiego oraz stymulowania jego rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym „KPZK 2030” jest „efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych - konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”. W omawianym dokumencie podkreślono konieczność współpracy miast i ich obszarów funkcjonalnych, wskazując na dużą rolę zarówno ośrodków miejskich, jak i subregionalnych. Wskazano na elementy decydujące o mobilności mieszkańców i wpływające na decyzje o wyborze miejsca zamieszkania i pracy. Są to zarówno rozwiązania w zakresie transportu publicznego oraz dostępności infrastruktury społecznej, w tym budownictwa mieszkaniowego i pozostałej infrastruktury, jak również działania związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych.

Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju, stanowiąc integralny element polityki rozwoju, aktywnie wspomaga osiągnięcie celów rozwojowych oraz rozwiązywanie konfliktów i kolizji przestrzennych dzięki uwzględnieniu uwarunkowań i wymagań wynikających z cech poszczególnych elementów przestrzeni: systemu gospodarczego i społecznego, infrastruktury, struktury osadniczej, środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR)

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020”, która określa podstawowe zamierzenia polityki regionalnej w skali kraju oraz sposoby działania podmiotów publicznych

odpowiedzialnych za jej realizację. Strategicznym celem polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych potencjałów rozwojowych (regionalnych oraz terytorialnych) dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

W latach 2010-2020 główny akcent położony będzie na tworzenie warunków do jak najszerszego rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych z głównych ośrodków na przestrzeń całych regionów. Służyć temu mają wszystkie działania, w których z jednej strony podkreśla się wagę wzmacniania regionów tam, gdzie skupiają się czynniki decydujące o ich konkurencyjności, a z drugiej strony wprowadza się spójny zestaw działań nakierowanych na tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi. Działania na rzecz rozprzestrzeniania procesów rozwojowych dotyczące miast obejmują tworzenie i poprawianie połączeń komunikacyjnych dla zwiększania dostępności komunikacyjnej, wspieranie istniejącej sieci osadniczej regionów - w tym szczególnie miast subregionalnych i obszarów wiejskich, a także wykorzystanie i wzmacnianie konkurencyjności w oparciu o specjalizacje terytorialne. Ośrodki subregionalne, stanowiące lokalne centra rozwoju, wspierane będą w zakresie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej, rozwoju rynku pracy, poprzez wspomaganie otoczenia biznesu oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem wspierania miast subregionalnych będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych. W KSRR zwrócono także uwagę na potrzebę wzmocnienia konkurencyjności polskich regionów, między innymi poprzez tworzenie odpowiednich warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych. Zauważono także potrzebę realizacji tzw. działań horyzontalnych poprzez między innymi wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych, rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego czy wykorzystywanie walorów środowiska naturalnego.

3. Dokumenty regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny ze „Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego”. Obecna strategia jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 17 lutego 2010 roku; stanowi plan samorządu województwa określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągania w kontekście występujących uwarunkowań w perspektywie do 2020 roku. Jest to także dokument stanowiący podstawę do utworzenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. W dokumencie określa się, że podstawą rozwoju regionu są jego mieszkańcy, z ich wiedzą, kompetencjami i umiejętnościami. Ważnym priorytetem jest zatem promowanie stałego doksztalcania, zwiększania kwalifikacji zawodowych i poziomu wykształcenia mieszkańców oraz mobilności na rynku pracy w celu zwiększenia aktywności ekonomicznej ludności. Podkreśla się też istotną rolę infrastruktury nowoczesnej gospodarki oraz innowacje technologiczne. Ponadto w omawianym dokumencie wskazano na potrzebę zwiększenia dostępności mieszkańców do usług publicznych o wysokim standardzie. Realizacja tego zadania ma odbywać się poprzez polepszenie dostępu do usług medycznych, promowanie oraz upowszechnianie zdrowego i aktywnego stylu życia, podniesienie poziomu skuteczności polityki społecznej, poprawę stanu bezpieczeństwa publicznego, jak również stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców. W „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” zauważono także konieczność zwiększenia partycypacji mieszkańców regionu w kulturze oraz wzmocnienia środowisk twórczych. Ważnym zadaniem jest również dalsza rozbudowa oraz unowocześnianie infrastruktury ochrony środowiska. W strategii wskazano istotną rolę warunków zamieszkania (w tym mieszkalnictwa) oraz jakości przestrzeni publicznej. Podkreślono konieczność współpracy i partnerstwa w działaniach na rzecz rozwoju.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z zapisami znajdującymi się w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego”. Jest to dokument planistyczny, spójny ze „Strategią Województwa Śląskiego”, a jego głównym dążeniem jest kształtowanie harmonijnej struktury przestrzennej województwa śląskiego sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi całego regionu. W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego” dużą rolę przykłada się do wzmocnienia funkcji węzłów sieci osadniczej w regionie, głównie poprzez: efektywne wykorzystanie terenów w miastach, wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych, rewitalizację dzielnic miejskich, jak również tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju komunikacji zbiorowej, działania ukierunkowane na ochronę

zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych, a także wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych.

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (czwarta wersja luty 2014 r.), który przygotowany został przez Wydział Rozwoju Regionalnego, Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Wydział Planowania Strategicznego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego pod wydatkowanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Zawiera opis wkładu programu w realizację Strategii Europa 2020 oraz w osiągnięcie spójności gospodarczo-społecznej i terytorialnej wraz ze zdiagnozowaniem najważniejszych wyzwań rozwojowych regionu. Na tej podstawie zidentyfikowano cele szczegółowe, osie priorytetowe (nowoczesna gospodarka, cyfrowe śląskie, konkurencyjność MŚP, efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów, transport, regionalny rynek pracy, regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy, włączenie społeczne, rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna, wzmocnienie potencjału edukacyjnego, infrastruktura edukacyjna) oraz odpowiadające im priorytety inwestycyjne. W programie znajduje się także uzasadnienie wyboru celów tematycznych oraz rozkładu środków finansowych, a także część dotycząca rozwiązań instytucjonalnych oraz systemu koordynacji. Obecnie nadal trwają dalsze prace nad uzgodnieniem ostatecznej wersji Programu.

4. Dokumenty lokalne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z kierunkami zagospodarowania przestrzennego wskazanymi w Studium. W dokumencie tym do najważniejszych kierunków zmian w strukturze przestrzennej Tychów zaliczono kształtowanie systemu przestrzeni publicznych, służące uczytelnieniu i integracji tej struktury, co jest niezbędnym warunkiem poprawy ładu przestrzennego oraz jakości środowiska zamieszkania. Określone zostały między innymi generalne zasady w kierunkach zmian w strukturze przestrzennej miasta, które obejmują:

1. Szczególną dbałość o jakość środowiska zamieszkania, w tym dbałość o:
  - atrakcyjność przestrzeni publicznych - zarówno pod względem estetycznym, jak i różnorodnej oferty usług społecznych oraz możliwości spędzania wolnego czasu,

- dostępność zrównoważonego i nowoczesnego transportu zbiorowego, stanowiącego atrakcyjną alternatywę dla korzystania z samochodu,
  - powiązanie osiedli mieszkaniowych z terenami rekreacyjnymi i obiektami usług społecznych siecią ścieżek rowerowych i pieszych,
  - dostępność zróżnicowanych warunków rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców zarówno istniejących, jak i nowo powstających osiedli mieszkaniowych.
2. Kontynuację głównych założeń programowo-przestrzennych i kompozycyjnych, dotyczących kształtowania rozwoju przestrzennego miasta, w tym:
- rozgraniczenie stref o dominującej funkcji produkcyjnej od stref o funkcji mieszkaniowo-usługowej,
  - zachowanie sieciowego układu terenów zieleni w strukturze obszarów zurbanizowanych.
3. Rozwój miasta zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i ideą "miasta zwarteo".
4. Tworzenie warunków rozwoju działalności gospodarczych i wzrostu zatrudnienia w sektorze wytwórczym i usługowym, w tym poprzez wyznaczenie nowych stref rozwoju aktywności gospodarczej (strategicznych obszarów rozwojowych), skierowanych zwłaszcza do branż stosujących i rozwijających innowacje technologiczne oraz rozwiązania przyjazne dla środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla miasta Tychy na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do 2020 r.

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z długoterminowymi celami ochrony środowiska ujętymi w „Programie ochrony środowiska dla miasta Tychy”. Podstawowym założeniem programu jest stymulowanie dalszego rozwoju gospodarczego miasta, przy równoczesnym zmniejszaniu poziomu zanieczyszczenia w mieście, tak aby możliwe było osiągnięcie jak najlepszej jakości środowiska. Dokument wyznacza między innymi długoterminowe cele ochrony środowiska, które obejmują:

- podniesienie efektywności działania systemu ciepłowniczego miasta,
- podniesienie standardu obsługi mieszkańców i nowych inwestorów, poprzez opracowanie spójnej informacji o możliwości korzystania z miejskiej infrastruktury, warunków realizacji przyłączy i kosztów korzystania z mediów,
- tworzenie mechanizmów rynkowych dla odbiorców przemysłowych i miejskich, dla korzystania z miejskiego systemu ciepłowniczego,
- poprawa stanu technicznego urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków,

- modernizacja sieci elektroenergetycznych umożliwiającą większe wykorzystanie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych,
- promocja źródeł energii opartych o energię odnawialną.

Strategia Rozwoju Kultury w Tychach na lata 2009-2015

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z zapisami „Strategii Rozwoju Kultury w Tychach na lata 2009-2015”. Oprócz części diagnostycznej, prezentującej istniejący kapitał instytucjonalny oraz ludzki w obszarze kultury, Strategia określa priorytety, cele operacyjne oraz zadania zaplanowane do realizacji do 2015 roku. Główną misją aktualnej strategii jest angażowanie mieszkańców w życie kulturalne miasta. Przedmiotowy dokument wyznacza trzy główne priorytety: tworzenie przestrzeni kultury, kreowanie zdarzeń artystycznych oraz promocję miasta poprzez kulturę. Podkreśla się potrzebę zwiększenia partycypacji w kulturze, zarówno ze strony odbiorców, jak również twórców. Realizacji powyższego dążenia mają służyć między innymi: ułatwienie dostępu do uczestnictwa w kulturze, budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów kulturalnych, działania informacyjno-promocyjne, poszukiwanie atrakcyjnych form upowszechniania treści kulturowych, a także stymulowanie rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego. Należy podkreślić, że wszystkie zaplanowane działania wymagają przygotowania systemowego i współpracy instytucji kultury, poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta, a także sektora organizacji pozarządowych. W przedmiotowej Strategii zwrócono ponadto uwagę na konieczność edukacji kulturalnej dzieci, młodzieży i dorosłych, od skutecznych działań w tym obszarze zależy bowiem realizacja określonej misji.

Strategia Rozwoju Sportu Miasta Tychy na lata 2009 - 2015

Dokument *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+* jest zgodny z zapisami „Strategii Rozwoju Sportu Miasta Tychy na lata 2009-2015”, której głównymi celami są:

- wyznaczenie kierunków rozwoju bazy sportowej,
- opracowanie form popularyzacji sportu wśród mieszkańców oraz wspieranie sportu amatorskiego i rekreacji,
- wspieranie sportu kwalifikowanego, zarówno młodzieżowego, jak i seniorów, w tym także ustalenie dyscyplin dla miasta priorytetowych i wspieranie ich w pierwszej kolejności.

W dokumencie tym szczególną uwagę zwrócono na rozwój bazy sportowej, której celem jest promowanie aktywności sportowej i zdrowego stylu życia, jak również tworzenie jak najlepszych warunków dla uprawiania sportu wyczynowego. W „Strategii Rozwoju Sportu” uwzględniono zarówno obiekty ogólnodostępne (rozbudowa i modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego Paprocany, rozwój osiedlowej infrastruktury sportowej, rozbudowa i oznaczenie ścieżek rowerowych), jak i obiekty nastawione na

sport kwalifikowany (przebudowa stadionu miejskiego, budowa stadionu lekkoatletycznego). Promowanie sportu wśród mieszkańców odbywać się będzie poprzez szerszą niż dotychczas informację dotyczącą sportu masowego, organizowanie większej liczby imprez, a także poprzez łatwiejszy dostęp do już istniejących oraz planowanych obiektów sportowych.

IV. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MIASTA

Celem niniejszej charakterystyki jest zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej Tychów. Głównym źródłem informacji przy opracowaniu założeń programowych nowej Strategii były następujące opracowania, dokumenty i analizy:

- „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002-2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego” (dr Grzegorz Gawron),
- „Tychy 2013. Miasto w opiniach mieszkańców” (dr Grzegorz Gawron, dr Paulina Rojek-Adamek, 2013 r.),
- „Tychy - miasto oczami jego mieszkańców” (dr Grzegorz Gawron, dr Paulina Rojek-Adamek, 2009 r.),
- „Badanie młodzieży szkół ponadpodstawowych w Tychach” (RS Andrzej Sobczyk, 2013 r.),
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy” (Biuro Rozwoju Regionu sp. z o.o., 2013 r.),
- „Kompleksowe Badania Ruchu wraz ze Studium Komunikacyjnym” (Ove Arup & Partners International Limited Sp. z o. o. Oddział w Polsce, 2009 r.),
- „Uwarunkowania gospodarcze dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy” (Pracownia Planowania Przestrzennego i Architektury w Tychach, 2008 r.),
- „Potencjał rozwojowy przedsiębiorstw z obszaru Górnośląskiego Związku Metropolitalnego w świetle analiz empirycznych” (WSZiNS 2011 r.),
- Badanie ankietowe tyskich organizacji pozarządowych (2013 r.),
- „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy 2020” (projekt) - Państwowy Instytut Geologiczny, 2013 r.

Zebrany materiał statystyczny przedstawia wybrane elementy sytuacji społeczno-gospodarczej Tychów. Wskaźniki dla miasta zostały przedstawione na tle:

- trzech powiatów tworzących wspólnie z Tychami podregion tyski (powiat

bieruńsko-lędziński, powiat pszczyński, powiat mikołowski) - zwanych dalej w treści Strategii „powiatami tworzącymi podregion tyski”,

- sześciu powiatów z województwa śląskiego (Bielsko - Biała, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Katowice, Rybnik, Sosnowiec) - zwanych dalej w treści Strategii „porównywalnymi jednostkami administracyjnymi”,
- dwóch powiatów spoza województwa śląskiego (Opole, Gdynia) - zwanych dalej w treści Strategii „porównywalnymi jednostkami administracyjnymi”.

1. Położenie

Położenie geograficzne oraz dostępność komunikacyjna to kluczowe czynniki wpływające na atrakcyjność miasta. Szerokie drogi oraz dobra sieć komunikacyjna, znaczna liczba terenów zielonych, a także nowoczesna infrastruktura miejska sprawiają, że Tychy wyróżniają się na tle Aglomeracji Śląskiej.

Tychy są miastem na prawach powiatu położonym w środkowej części województwa śląskiego w południowej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP). Znajdują się w grupie 14 miast tworzących Górnośląski Związek Metropolitalny, zajmując szóstą pozycję pod względem powierzchni oraz siódme miejsce pod względem liczby mieszkańców.

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajduje się siedem gmin (Katowice, Bieruń, Lędziny, Bojszowy, Mikołów, Wyry, Kobiór), wchodzących w skład czterech powiatów. Tychy stanowią ośrodek usługowy dla południowego obrzeża aglomeracji. Zasięg oddziaływania obejmuje w głównej mierze powiat bieruńsko-lędziński, a w mniejszym stopniu także niektóre gminy powiatu mikołowskiego i pszczyńskiego oraz powiatu oświęcimskiego w województwie małopolskim. Tychy są siedzibą jednostek drugiego szczebla w administracyjnych podziałach specjalnych oraz w podziałach dla celów sądownictwa i wymiaru sprawiedliwości.

Miasto cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną, związaną z usytuowaniem przy węźle drogowym: drogi ekspresowej S1 (Dąbrowa Górnicza/Lotnisko Pyrzowice - Cieszyn), dróg krajowych nr 1 (Gdańsk - Cieszyn), nr 44 (Gliwice - Kraków) oraz nr 86 (Podwarpie - Tychy) oraz linii kolejowej nr 139 o znaczeniu państwowym (linia międzynarodowa E-65/CE-65).

2. Demografia

Dynamika liczby ludności

Pod koniec 2012 r. faktyczny stan zaludnienia Tychów wynosił 129 112 osób (w tym: 66 808 kobiet i 62 304 mężczyzn), co w skali całego województwa śląskiego stanowiło 5,8%. W obrębie podregionu tyskiego, Tychy były najbardziej zaludnioną jednostką

(powiat pszczyński: 108 657 osób, powiat mikołowski: 95 217 osób, powiat bieruńsko-łędzki: 58 204 osób). W latach 2002-2012 odnotowano stałą tendencję spadku liczby mieszkańców Tychów. Od 2002 r. uległa ona zmniejszeniu o 2,6% tj. 3 438 osób, w tym 1 114 kobiet i 2 324 mężczyzn (spadek porównywalny do skali całego województwa tj. -2,4%).

Powiat miasta Tychy - ludność faktycznie zamieszkała (2002-2012)

Ludność faktycznie zamieszkała	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	132550	132151	131547	131153	130492	129776	129475	129449	129507	129322	129112
kobiety	67922	67774	67574	67447	67171	66925	66823	66853	66774	66780	66808
mężczyźni	64628	64377	63973	63706	63321	62851	62652	62596	62733	62542	62304

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

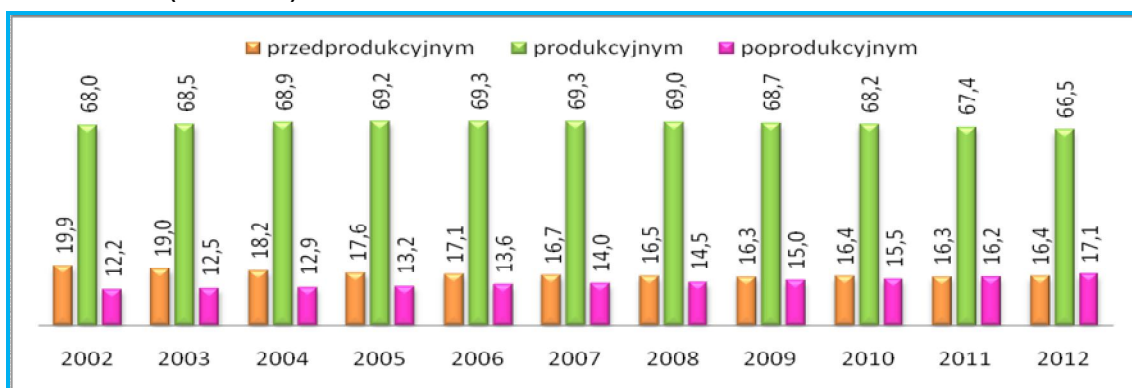
Należy zaznaczyć, iż w obrębie podregionu jedynie w Tychach odnotowano stały spadek liczby mieszkańców. Można przypuszczać, że odnotowane wahania w liczbie ludności powiatów tworzących podregion tyski miały częściowo charakter wewnętrzny, tzn. odpływ ludności z Tychów stanowił jednocześnie przyływ mieszkańców pozostałych powiatów.

Ekonomiczne grupy ludności

Mieszkańcy Tychów to populacja dojrzała z tendencją do starzenia się, będącego wynikiem stopniowego wzrostu odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (z 12,2% w 2002 r. do 17,1% w 2012 r.) oraz zmniejszającego się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (z 19,9% w 2002 r. do 16,4% w 2012 r.). Warto podkreślić, że podobna sytuacja miała miejsce we wszystkich porównywanych jednostkach administracyjnych, w których odnotowywano procentowy i nominalny spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.

W przypadku osób w wieku produkcyjnym do 2007 r. następował wzrost procentowego udziału tej kategorii w ogólnej liczbie mieszkańców (z 68% w 2002 do 69,3% w 2007), natomiast do 2012 r. następował systematyczny ich spadek, osiągając ostatecznie poziom niższy od odnotowanego w 2002 r. (z 69% w 2008 do 66,5%). W 2012 r. w porównaniu do 2002 r. nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym o 3,5% i produkcyjnym o 1,5% oraz wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym o 4,9%.

Powiat miasta Tychy - % udziału ludności wg trzech grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców (2002-2012)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Funkcjonalne grupy ludności

Struktura społeczna Tychów ujmowana w ramach grup funkcjonalnych przedstawia się następująco:

- Dzieci w wieku 0-2 lata (wiek żłobkowy)
W grupie tej odnotowano stałą tendencję wzrostową utrzymującą się do 2010 r. W dwóch ostatnich latach odnotowano natomiast niewielki spadek liczebności tej grupy. Ostatecznie jednak poziom osiągnięty w 2012 r. (4 153 osób, tj. 3,2%) był wyższy niż w 2002 r. (3 255 osób, tj. 2,4%).
- Dzieci w wieku 3-6 lat (wiek przedszkolny)
W latach 2003-2004 odnotowano niewielki spadek udziału tej grupy w tyskiej populacji w porównaniu do 2002 r. (4 410 osób, tj. 3,3%). W kolejnych latach następował wzrost jej udziału, osiągając ostatecznie w 2012 r. poziom 5 364 osób, tj. 4,2%.
- Dzieci w wieku 7-12 lat (wiek szkolny)
Liczebność tej grupy wiekowej zmniejszała się systematycznie do 2009 r., a w latach 2010-2012 zwiększyła się nieznacznie, nie osiągając jednak ostatecznie poziomu z 2002 r. (z 8 561 osób, tj. 6,5% do 6 393 osób, tj. 5%);
- Dzieci w wieku 13-15 lat (wiek gimnazjalny)
W tej grupie wiekowej można zauważyć stałe roczne spadki w ogólnej liczbie mieszkańców (z 5 688 osób, tj. 4,3% w 2002 r. do 3 082 osób w 2012 r.).
- Osoby w wieku 16-18 lat (młodzież szkolna)
W grupie tej wystąpił największy wśród najmłodszych grup wiekowych, stały spadek udziału w tyskiej populacji (z 6 955 osób, tj. 5,2% w 2002 r. do 3 425 osób, tj. 2,7% w 2012 r.), który w znacznym stopniu determinował odnotowany zmniejszający się udział grupy ekonomicznej osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Osoby w wieku 19-24 lata (wiek studencki)
W tej grupie funkcjonalnej odnotowano największy spośród wszystkich wyodrębnionych grup, spadek nominalnego i procentowego udziału w ogólnej

liczbie mieszkańców (z 16 199 osób, tj. 12,2% w 2002 r. do 9 355 osób, tj. 7,2% w 2012 r.).

- Osoby w wieku 25-44 lata (pozostałe roczniki wieku „mobilnego” - 18-44 lata)
To stosunkowo najliczniejsza z wyróżnionych grup funkcjonalnych. Od 2005 r. odnotowano systematyczny wzrost w tyskiej populacji (z 36 770 osób, tj. 27,7% do 40 725 osób, tj. 31,5%).
- Osoby w wieku 45-59/60 lat (wiek „niemobilny”)
To druga pod względem liczebności wśród tyskich grup funkcjonalnych. Choć w latach 2003-2006 odnotowano stopniowy wzrost liczebności tej grupy, to w drugiej połowie badanego okresu ulegał on systematycznemu zmniejszeniu, osiągając ostatecznie w 2012 r. poziom niższy (29 917 osób, tj. 23,2%) niż odnotowany w 2002 r. (32 037 osób, tj. 24,2%).
- Osoby w wieku 60/64 i więcej lat (w przybliżeniu wiek „emerytalny”)
Zgodnie z trendami w grupie tej wystąpił stosunkowo największy przyrost w całym badanym okresie, z 18 685 osób, tj. 14,1% w 2002 r. do 26 698 osób, tj. 20,7% w 2012 r.

Ruch naturalny ludności

W latach 2002-2012 w Tychach dochodziło do stosunkowo największej liczby urodzeń żywych w porównaniu do pozostałych powiatów wchodzących w skład podregionu tyskiego. Ich liczba, ulegając rocznym wahaniom utrzymywała się na poziomie ponad 1 tys. Sytuacja tyska dotycząca liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 mieszkańców jest zbliżona do poziomu tego wskaźnika w skali wojewódzkiej.

Pod względem liczby zgonów, która wykazywała tendencję rosnącą w całym badanym okresie (od 977 w 2002 r. do 1 206 w 2012 r.) Tychy dominowały nominalnie wśród powiatów wchodzących w skład podregionu tyskiego.

Warto podkreślić, że w Tychach, w całym badanym okresie wartości przyrostu naturalnego miały charakter dodatni.

Liczba zawieranych małżeństw w danym roku wahała się w granicach 729 - 980, co pod względem nominalnym w skali całego podregionu plasuje Tychy na pierwszym miejscu. Natomiast w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wartości te wahały się w przedziale 5,5-7,5. Na poziomie wojewódzkim liczba zawieranych małżeństw wahała się w przedziale 22 963 – 31 209, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dawało wartości 4,8-6,7.

Powiat miasta Tychy - ruch naturalny ludności (2002-2012)

Wybrane wskaźniki	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe	1154	1134	1217	1241	1250	1333	1463	1430	1483	1326	1351
na 1000 mieszkańców	8,7	8,5	9,2	9,4	9,5	10,2	11,2	11,0	11,4	10,3	10,5
zgony	977	940	973	991	1003	1100	1112	1083	1114	1147	1206
na 1000 mieszkańców	7,3	7,1	7,4	7,5	7,6	8,4	8,5	8,3	8,6	8,9	9,3
Przyrost naturalny	177	194	244	250	247	233	351	347	369	179	145
na 1000 mieszkańców	1,3	1,5	1,8	1,9	1,9	1,8	2,7	2,7	2,8	1,4	1,1
Małżeństwa zawarte w ciągu roku	729	772	786	815	895	980	953	935	890	744	699
na 1000 mieszkańców	5,5	5,8	5,9	6,2	6,8	7,5	7,3	7,2	6,9	5,8	
rozwoady	191	214	267	235	335	218	337	268	265	222	
na 1000 mieszkańców	1,4	1,6	2,0	1,8	2,5	1,7	2,6	2,1	2,0	1,7	

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Ruch migracyjny ludności

Tychy to jedyna jednostka z podregionu, w której odnotowywano ujemne saldo migracyjne, co oznacza, że więcej osób decydowało się na wyjazd z Tychów niż na osiedlenie. Sytuacja ta odzwierciedla tendencję obserwowaną na poziomie wojewódzkim, gdzie również saldo migracji w całym badanym okresie było ujemne.

Powiat miasta Tychy - ruch migracyjny (2002-2011)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zameldowania ogółem	940	894	828	824	853	993	861	1001	1057	995
Zameldowania z miast	683	692	627	621	621	726	613	722	766	729
Zameldowania ze wsi	225	170	182	179	196	211	187	198	236	218
Zameldowania z zagranicy	32	32	19	24	36	56	61	81	55	48
Wymeldowania ogółem	1532	1568	1589	1484	1804	1805	1525	1355	1489	1359
Wymeldowania do miast	854	908	879	887	1033	1009	836	732	868	817
Wymeldowania na wieś	445	522	591	500	598	644	558	559	551	445
Wymeldowania za granicę	233	138	119	97	173	152	131	64	70	97
Saldo migracji	-592	-674	-761	-660	-951	-812	-664	-354	-432	-364

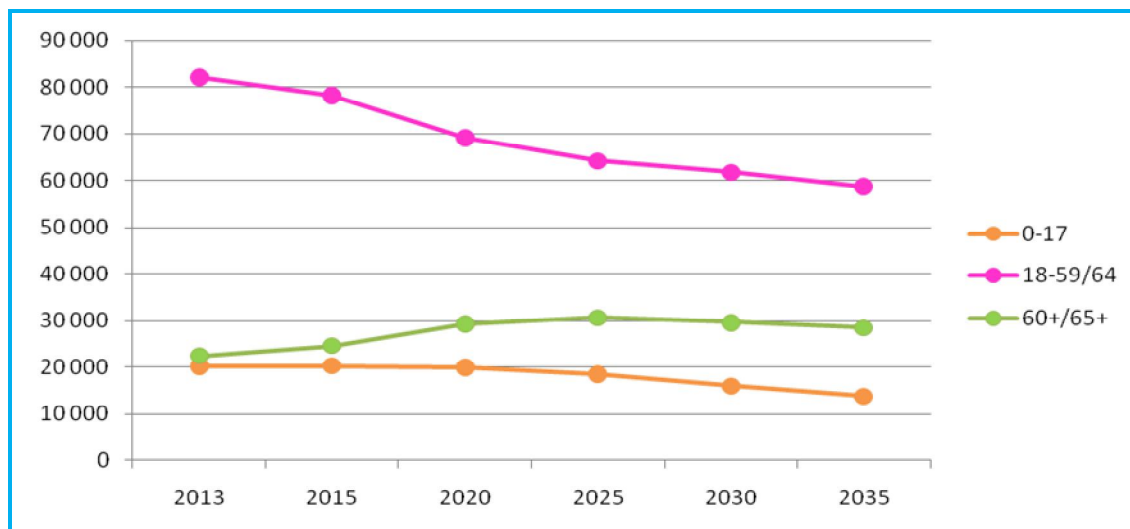
Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Prognoza (lata 2013-2035)

Eksperti GUS projektują, że ogólna liczba mieszkańców Tychów w prognozowanym okresie 2013-2035 zmieni się w stosunku do przewidywanej na koniec roku 2013 o około 19%. Spadek ten wystąpi niemal we wszystkich grupach funkcjonalnych (0-2 lata = -44%, 3-6 = -44%, 7-12 = -30,2%, 13-15 = -14,1%, 16-18 = -9,6%, 19-24 = -26,6%, 18-44 lata = -43%, 45-59/64 lata = -5,6%), za wyjątkiem osób w tzw. wieku emerytalnym (60+/65+), gdzie nastąpić ma istotny przyrost (27,1%).

W strukturze ludności ujętej w ekonomiczne grupy wiekowe przewidywany ubytek ludności wystąpi w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat = -31,7%) oraz produkcyjnym (18-59/64 lata = -28,5%).

Powiat miasta Tychy - prognozowana struktura ekonomicznych grup wiekowych (2013-2035)

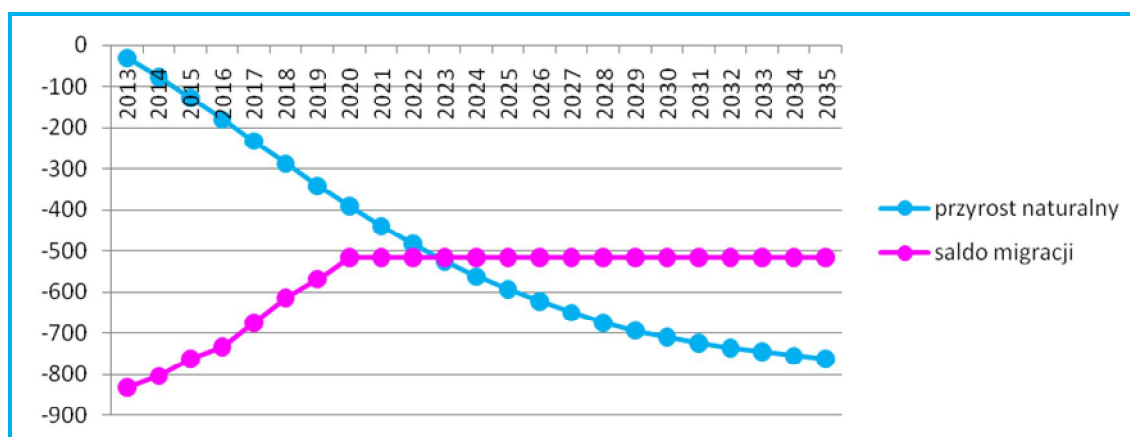

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Powyższe zmiany pozostają w bezpośredniej korelacji do prognozowanego ruchu naturalnego mieszkańców Tychów. Zgodnie z przewidywaniami w całym proponowanym okresie utrzymywać się będzie wzmagająca na siłę tendencja spadkowa przyrostu naturalnego, a więc narastający spadek liczby urodzeń przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby zgonów.

Nieco inaczej przewidywany jest przebieg migracji wewnętrznych i zewnętrznych, gdzie saldo migracji (będące wypadkową różnicy między napływami i odpływami ludności) choć przez cały prognozowany okres posiadać ma wartość ujemną, to jednak ubytek ludności w tym zakresie podlegać ma systematycznemu zmniejszeniu.

Powiat miasta Tychy - prognozowany przyrost naturalny i saldo migracji (2013-2035)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

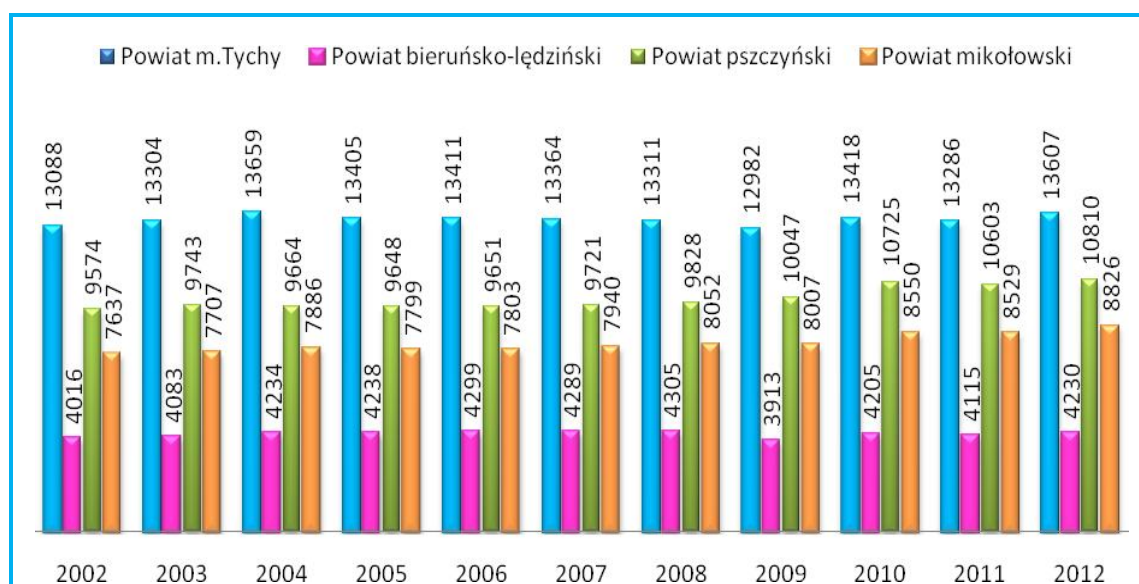

3. Gospodarka

Struktura podmiotów gospodarczych

Pod koniec 2012 roku w Tychach zarejestrowanych było 13 607 podmiotów gospodarczych, co stanowiło jednocześnie 36,3% przedsiębiorstw funkcjonujących w podregionie tyskim oraz 3% w województwie śląskim. W latach 2002-2012, pomimo nieznacznych rocznych wahań liczby podmiotów gospodarczych, nastąpił przyrost o 519 przedsiębiorstw (4%). Dokonując porównania struktury gospodarczej Tychów do pozostałych powiatów wchodzących w skład podregionu tyskiego, uwidacznia się dominująca pozycja miasta ze względu na liczebność zarejestrowanych przedsiębiorstw oraz ich procentowy udział w podregionalnej i wojewódzkiej strukturze.

Podregion tyski - ogólna liczba podmiotów gospodarczych (2002-2012)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Biorąc pod uwagę wielkość przedsiębiorstw określaną na podstawie liczby zatrudnionych pracowników, uwidacznia się istotne rozdrobnienie tyskiego biznesu, w którym dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (ok. 95% wszystkich podmiotów gospodarczych). Stosunkowo najmniejsza część lokalnego biznesu to podmioty duże (250-999 osób) i bardzo duże (1000 i więcej osób), których udział w lokalnej strukturze nie przekraczał 0,3%. W 2012 r. wśród porównywanych jednostek wchodzących w skład woj. śląskiego zdecydowanymi liderami pod względem liczebności tych podmiotów były: Katowice (87 dużych i 20 bardzo dużych), Gliwice (51 dużych i 3 bardzo duże) i Bielsko-Biała (44 duże i 5 bardzo dużych), natomiast w pozostałych jednostkach funkcjonowało mniej dużych i bardzo dużych przedsiębiorstw niż w Tychach.

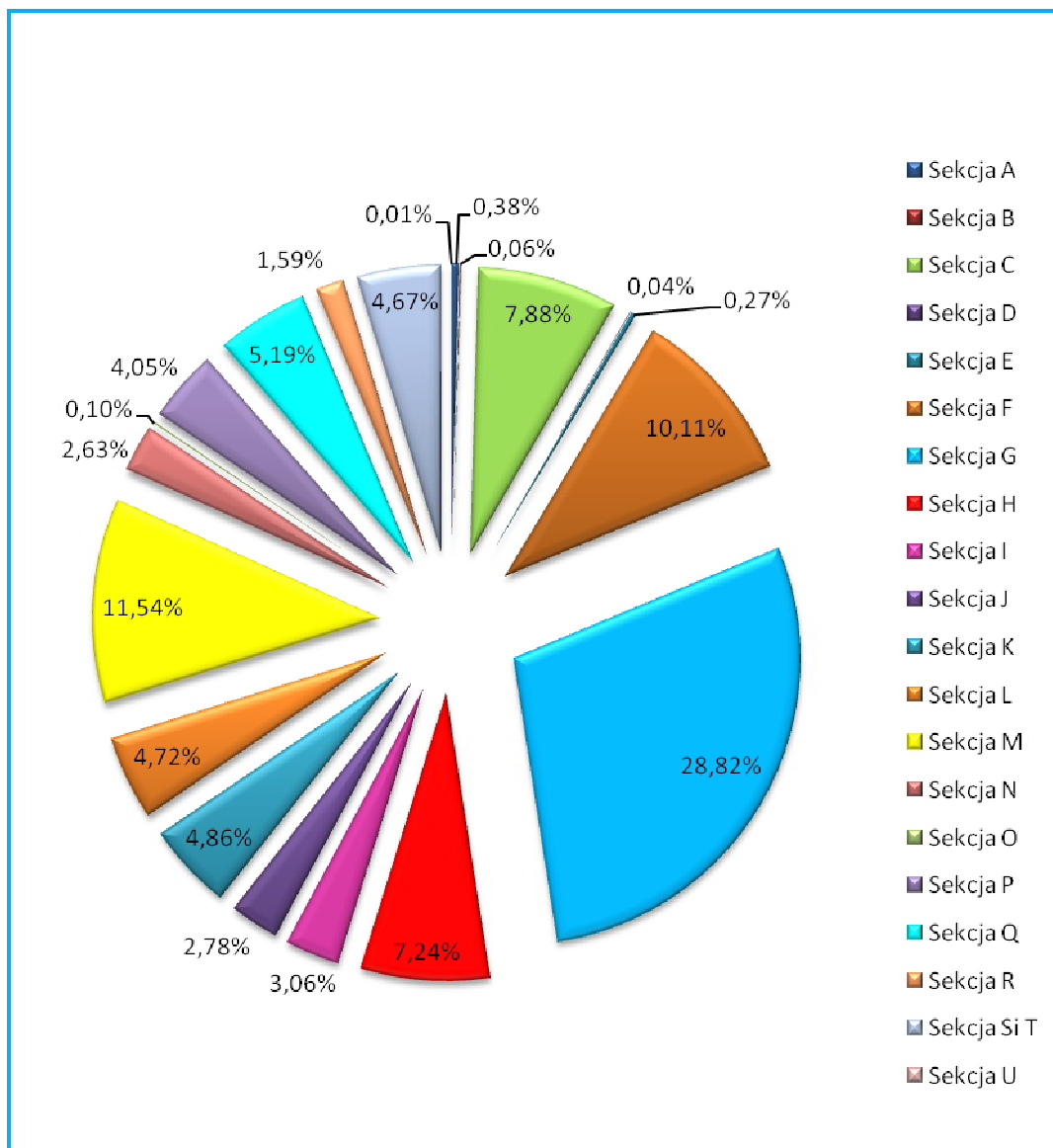
Warto podkreślić, że Tychy wchodzą w skład Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Tyska, oprócz statusowej działalności, współpracuje

z wieloma instytucjami na terenie miasta oraz zajmuje się kompleksową pomocą podczas całego procesu inwestycyjnego.

W strukturze gospodarczej Tychów funkcjonują podmioty reprezentujące 20 z 21 sekcji PKD 2007 (za wyjątkiem sekcji U - Organizacje i zespoły eksterytorialne), wśród których występuje silne ilościowe zróżnicowanie. Za dominujące uznać należy 6 sekcji, w ramach których zgrupowanych zostało 70,5% wszystkich podmiotów. Najliczniejszą grupę stanowią przedsiębiorstwa tworzące sekcję G - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, których udział obejmuje 29% lokalnego biznesu. Na drugim miejscu uplasowała się sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna z 11% udziałem, a na kolejnych: sekcja F - Budownictwo (10,1%), sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe (7,9%), sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa (7,3%), oraz sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (5,2%). Podobną sytuację można zaobserwować w pozostałych podmiotach wchodzących w skład podregionu tyskiego oraz porównywanych jednostkach administracyjnych.

Biorąc pod uwagę dynamikę zmian w liczebności reprezentacji poszczególnych sekcji w okresie od 2009 do 2012 r. można zauważyć, że stosunkowo największy przyrost podmiotów gospodarczych odnotowano w sekcjach: P - Edukacja (172 nowe podmioty), M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Powiat miasta Tychy - jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (2012)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Pod koniec 2012 r. w Tychach do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wpisane były 1 054 podmioty gospodarcze, co w porównaniu do roku 2002 oznacza przyrost o 6,8% i stanowi wartość wyższą od określonej dla całego województwa. Ponadto, we wszystkich analizowanych latach, utrzymywała się stała wartość wskaźnika określającego liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, która w Tychach wynosiła 12 (województwo śląskie - 11 osób). W porównaniu do pozostałych powiatów podregionu, tyski biznes charakteryzuje silniejsza dynamika i aktywność gospodarcza. Dokonując przeglądu wartości wskaźników osiąganych w porównywanych jednostkach administracyjnych można zauważyć, że w 6 z 9 badanych powiatów w rejestrze REGON w 2012 r. wpisanych było więcej podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców niż w Tychach (Bielsko-Biała, Katowice, Gliwice, Sosnowiec,

Opole, Gdynia). Wartości wskaźnika określającego liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w 5 z 9 porównywanych jednostek były wyższe niż w Tychach (Bielsko-Biała, Katowice, Sosnowiec, Opole, Gdynia), a w pozostałych powiatach były na podobnym poziomie.

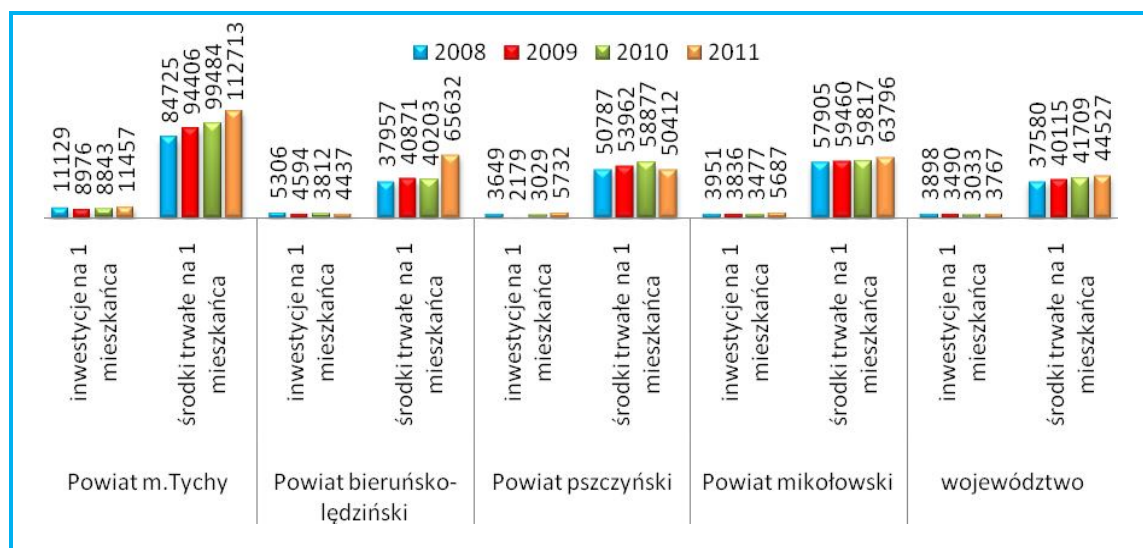
Powiat miasta Tychy - wskaźniki dynamiki i aktywności gospodarczej (2002-2012)

Wybrane wskaźniki	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	987	1007	1038	1022	1028	1030	1028	1003	1036	1027	1054
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		73	63	67	76	72	72	93	100	87	86
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności		57	32	84	74	74	75	114	62	94	61
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	12	12	12	12	12	12	12	11	12	12	12

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W Tychach nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca podlegały rocznym wahaniom i osiągnęły w 2011 r. wartość 11 457 zł, co stanowiło przyrost o 2,9% w porównaniu do 2008 r. Tymczasem wartość zgromadzonych środków trwałych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 mieszkańca stale rosła, osiągając w 2011 r. poziom 112 713 zł, co stanowiło przyrost o 33% w porównaniu do 2008 r. Na tle pozostałych powiatów podregionu Tychy osiągnęły 2-3-krotnie wyższe wartości badanych wskaźników. W odniesieniu do porównywanych jednostek, tysiąc przedsiębiorcy przeznaczali najwyższe nakłady na inwestycje oraz gromadzili najwięcej środków trwałych.

Podregion tyski - nakłady inwestycyjne i środki trwałe w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) (2008-2011)

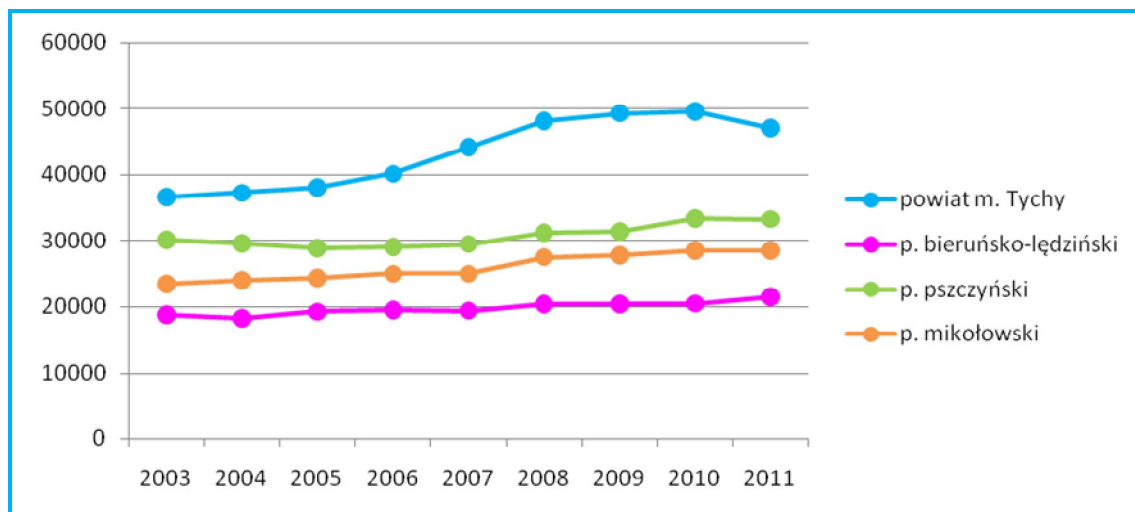
Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Rynek pracy

W powiecie tyskim pod koniec 2011 r. zatrudnionych było 47 031 osób, co stanowiło jednocześnie 36,1% ogółu pracujących w podregionie oraz 2,8% w woj. śląskim. Pierwszy spadek liczby pracujących nastąpił w 2011 r. Nie zmienia to jednak faktu, że w ogólnym ujęciu na przełomie całego okresu odnotowano wzrost liczby pracujących na poziomie 28,6%. Na tle pozostałych powiatów wchodzących w skład podregionu, Tychy zajmowały czołowe miejsce pod względem liczby zatrudnionych oraz ich procentowego udziału w ogólnej liczbie pracujących w podregionie. Pod względem udziału w ogólnej liczbie zatrudnionych w województwie, Tychy plasowały się na piątym miejscu wśród jednostek z województwa śląskiego (za Katowicami, Gliwicami, Bielsko-Białą i Sosnowcem, a przed: Rybnikiem i Dąbrową Górniczą).

W 2008 r. zatrudnieni w Tychach pracowali głównie w sektorze przemysłowym (56,2%) oraz usługowym (42,9%), a tylko sporadycznie w rolniczym (0,9%). Natomiast w 2011 r. zatrudnienie występowało głównie w przemyśle i budownictwie (53,2%), tzw. pozostałych usługach (22,3%) oraz handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji (17,8%). Ponadto wśród zatrudnionych dominowali mężczyźni (55,5%) nad kobietami (44,5%). Podobna sytuacja miała miejsce w pozostałych powiatach podregionu. Natomiast w 8 z 9 porównywalnych jednostek w 2008 r. zatrudnieni pracowali głównie w sektorze usługowym (Bielsko-Biała, Chorzów, Gliwice, Katowice, Rybnik, Sosnowiec, Opole i Gdynia).

Podregion tyski - pracujący ogółem (2003-2011)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

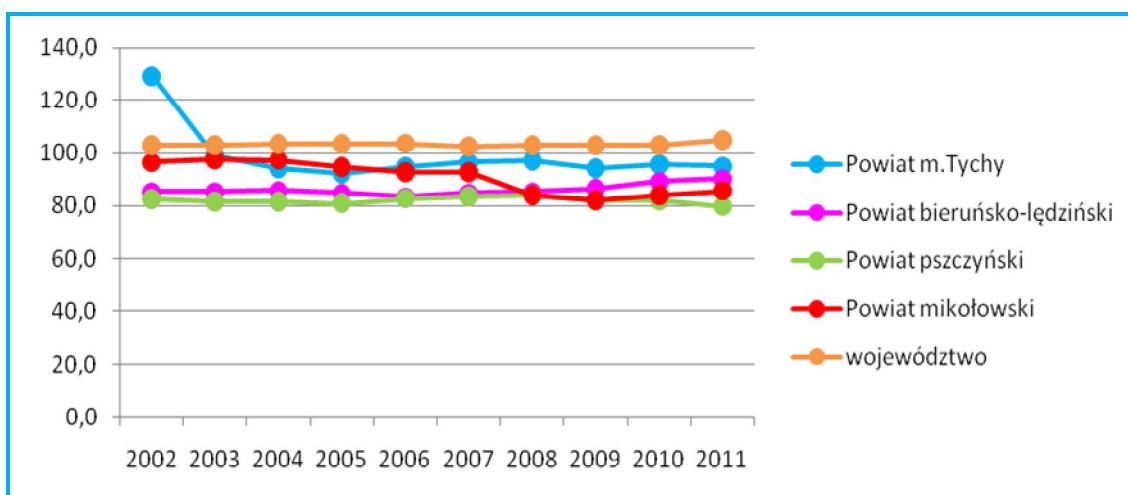
Pod koniec 2011 r. w Tychach przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 3 443,06 zł, co w relacji do średniej krajowej stanowiło 95%. Jednocześnie było ono niższe od przeciętnego wynagrodzenia brutto dla całego województwa śląskiego o 9,3%. Od 2005 r. obserwowany był stopniowy wzrost przeciętnego wynagrodzenia, jednak do 2011 r. nie udało się osiągnąć 100% średniej krajowej. W pozostałych powiatach wchodzących w skład tyskiego podregionu nominalne wartości przeciętnych wynagrodzeń brutto w 2011 r. były niższe niż w Tychach. Z kolei w porównywanych jednostkach administracyjnych niższe niż w Tychach przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2011 r. notowano tylko w Chorzowie, Rybniku i Sosnowcu.

Powiat miasta Tychy - przeciętne wynagrodzenie brutto i jego relacja do średniej krajowej (2002-2011)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2893,06	2288,19	2264,05	2313,10	2500,39	2766,57	3073,55	3127,98	3292,32	3443,06
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	129,2	98,9	94,0	92,3	94,8	96,5	97,3	94,3	95,8	95,0

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

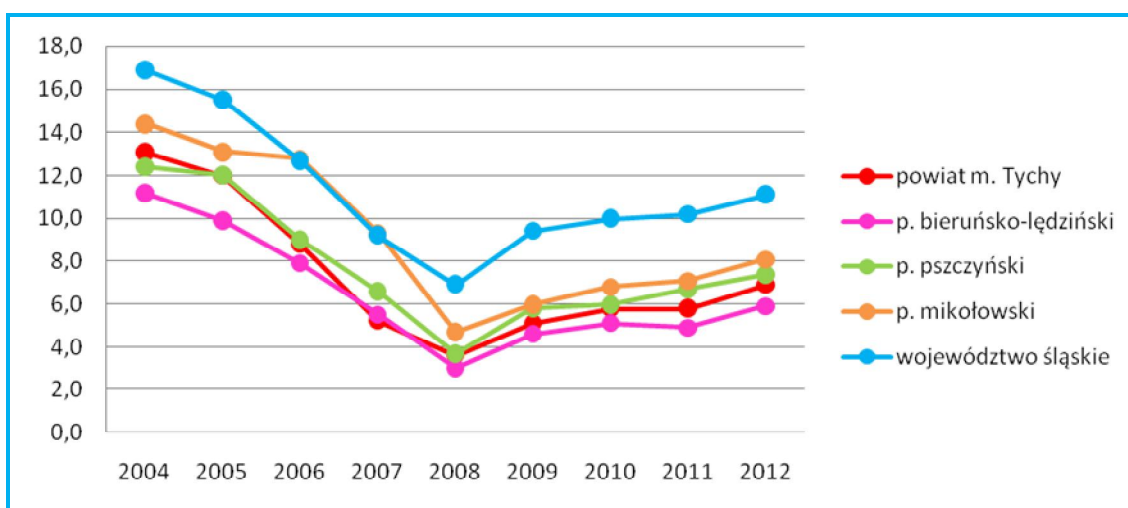
Podregion tyski - przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (2002-2011)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Pod koniec roku 2012 w powiecie tyskim zarejestrowanych było 4 307 osób bezrobotnych, co stanowiło jednocześnie 2% ogółu bezrobotnych w rejestrach województwa śląskiego. Na przełomie badanych lat tyskie bezrobocie spadło o 49,4% (w stosunku do 2002 r.). Stopa bezrobocia zarejestrowanego utrzymywała się w 2012 r. na poziomie 6,9% i była niższa od notowanej w 2002 r. o 6,2%. Tyskie bezrobocie miało charakter sfeminizowany, tzn. że wśród bezrobotnych dominowały kobiety (57,4%), oraz stosunkowo młody, ponieważ 44,7% bezrobotnych w 2012 r. to osoby w wieku do 34 lat.

Podregion tyski - stopa bezrobocia zarejestrowanego (2004-2011)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

4. Finanse miasta

Dochody miasta Tychy w roku 2011 wynosiły 580 938 943,68 zł, z czego 66,7% stanowiły dochody własne powiatu, a pozostałe 33,3% pozyskane dotacje i subwencje. W przeliczeniu na 1 mieszkańca daje to kwotę 4 490,73 zł dochodów ogółem i 2 993,73 zł dochodów własnych. W badanym okresie zaobserwować można stałą tendencję wzrostową (115% wzrostu dochodów ogółem i 188% wzrostu dochodów własnych w stosunku do 2002 r.). Również dochody przypadające na 1 mieszkańca uległy istotnemu wzrostowi - w 2011 r. stanowiły 220% (dochody ogółem) i aż 295% (dochody własne) kwot z początku badanego okresu.

Zestawiając dochody miasta Tychy z finansami powiatów wchodzących w skład podregionu tyskiego należy podkreślić, że ich dochody były znacząco niższe. Natomiast w grupie porównywanych jednostek administracyjnych w 2012 r. 6 powiatów osiągało dochody nominalnie wyższe od tyskich (Katowice, Gdynia, Bielsko-Biała, Gliwice, Sosnowiec, Rybnik). Sytuacja ta ulega zmianie, biorąc pod uwagę dochody przypadające na 1 mieszkańca. Dokonując przeliczenia dochodów ogółem, jedynie w przypadku Opola były one nieznacznie wyższe w 2011 r. niż w Tychach; natomiast w przeliczeniu dochodów własnych tylko w Katowicach odnotowano wyższą wartość tego przelicznika.

Powiat miasta Tychy - struktura dochodów budżetowych (2002-2011)

Dochody budżetowe	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dochody ogółem	270021579,00	256846226,00	278751898,00	311735669,00	349572867,50	427280887,22	520570294,15	548447478,73	558801548,59	580938943,68
Dochody własne	134361413,00	136622537,00	170779202,00	184360798,00	225923761,53	272315102,83	366350509,93	394177246,92	388387145,89	387279188,76
Dotacje ogółem (celowe + dotacje paragrafy 200, 620)	-	-	-	-	-	-	-	48119944,81	61125126,70	66865352,92
Subwencje ogólne	87561987,00	91715039,00	77031343,00	81524405,00	83532009,00	87201215,00	103088588,00	106150287,00	109289276,00	126794402,00
Subwencje na zadania oświatowe	-	-	-	-	76756702,00	80043875,00	92420056,00	96583624,00	100573992,00	105827678,00
Środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej	-	-	-	-	387353,18	21351868,03	67313724,05	94925246,58	-	-
Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	-	-	-	-	-	-	-	-	51340499,62	39867672,60
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2033,40	1939,71	2114,10	2372,53	2671,72	3277,83	4018,61	4234,23	4313,10	4490,73
Dochody własne na 1 mieszkańca	1011,81	1031,78	1295,21	1403,11	1726,69	2089,03	2828,09	3043,21	2997,76	2993,72

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Wydatki budżetowe miasta w 2011 r. wyniosły 571 157 326,28 zł i były niższe od osiąganych dochodów. Natomiast nominalne wydatki przypadające na 1 mieszkańca były zbliżone do wartości uzyskiwanych dochodów. Podobną sytuację odnotowano w pozostałych powiatach podregionu tyskiego oraz porównywanych jednostkach administracyjnych.

5. Mieszkalnictwo i gospodarka nieruchomościami

Zasoby mieszkaniowe

Pod koniec 2010 r. ogół zasobów mieszkaniowych miasta Tychy stanowiło 47 846 lokali. Ich liczba w całym badanym okresie ulegała stopniowemu zwiększeniu, osiągając od 2002 r. przyrost na poziomie 6,7%. Stosunkowo największa część zasobów pozostawała w posiadaniu spółdzielni (32,5%) oraz wspólnot mieszkaniowych (37,2%), gmina Tychy była właścicielem 12,1% lokali mieszkalnych. Zasoby mieszkaniowe powiatów podregionu tyskiego pod koniec 2010 r. były mniejsze, jednak odnotowano tam stosunkowo większy ich przyrost. Z kolei w 2010 r. zasoby we wszystkich porównywanych jednostkach administracyjnych były większe niż w Tychach. W czołówce pod tym względem znalazły się Katowice (136 626 mieszkań) i Sosnowiec (91 450 mieszkań).

W 2010 r. w Tychach przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 61,7 m², a na 1 osobę przypadało 22,8 m². W pozostałych powiatach podregionu wskaźniki te osiągnęły większą wartość. Z kolei w odniesieniu do porównywanych jednostek administracyjnych tylko w trzech powiatach powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była większa od tyskiej (Bielsko-Biała, Rybnik, Opole), a w pozostałych wskaźniki te były niższe. Jednakże pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę, Tychy zajmują ostatnie miejsce wśród porównywanych miast.

Powiat miasta Tychy - zasoby mieszkaniowe: przeciętna powierzchnia użytkowa i wyposażenie w urządzenia techniczno-sanitarne (2002-2010)

Zasoby mieszkaniowe		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mieszkania		44815	45046	45426	45642	46002	46264	46920	47371	47846
Przeciętna powierzchnia użytkowa (m ²)	1 mieszkania	58,6	59,0	59,3	59,7	60,0	60,4	60,9	61,3	61,7
	na 1 osobę	19,8	20,1	20,5	20,8	21,2	21,5	22,1	22,4	22,8
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne	wodociąg	44647	44948	45329	45547	45907	46195	46852	47303	47778
	ustęp splukiwany	44435	44751	45131	45349	45709	45997	46657	47115	47592
	łazienka	44267	44589	44970	45186	45547	45810	46470	46922	47399
	centralne ogrzewanie	43665	43995	44363	44577	44939	45234	45897	46368	46846
	gaz z sieci	40361	40482	40652	40752	40833	40970	41115	41323	41484

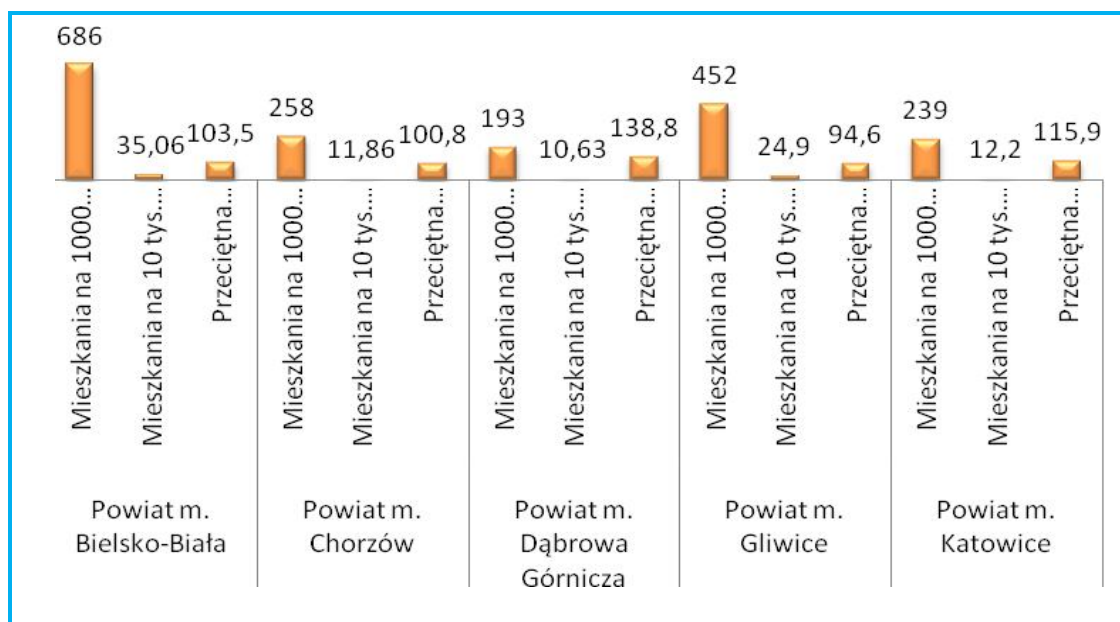
Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Budownictwo

W latach 2002-2012 r. w Tychach oddano do użytku 1 555 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 425 575 m². Były to najczęściej budynki wielorodzinne (na budynek przypadało średnio 2,5 mieszkania), w których przeciętna powierzchnia użytkowa 1 lokalu wynosiła 109,4 m². Odnosząc te dane do liczby zawieranych małżeństw można stwierdzić, że rocznie na 1000 zalegalizowanych związków powstawało w Tychach kilkaset mieszkań, a ich liczba wahała się od 254 do 707 lokali oddanych w danym roku.

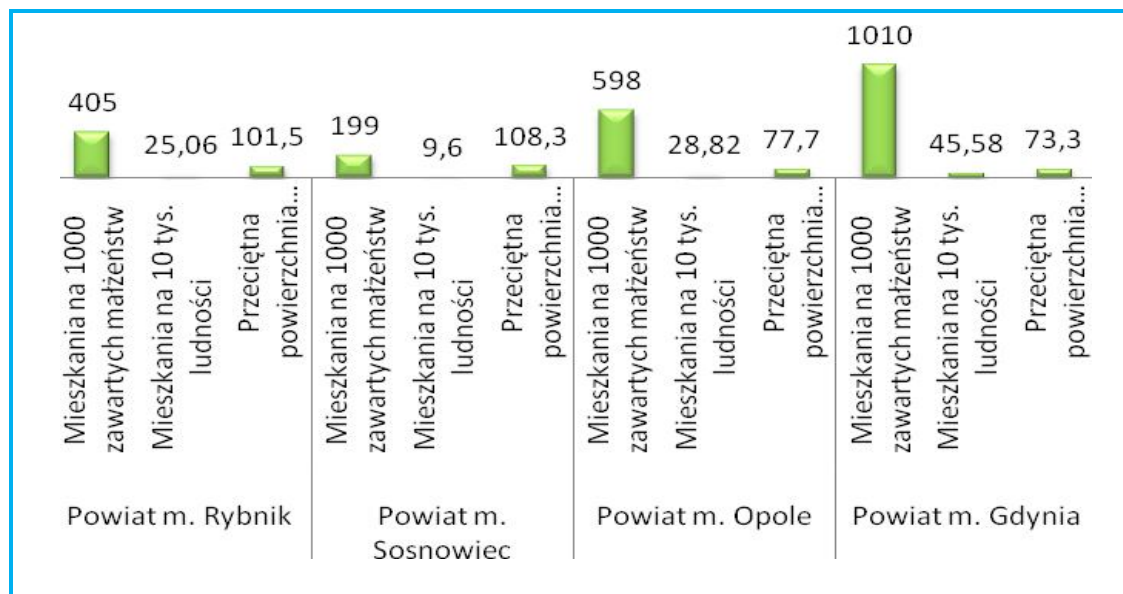
W pozostałych powiatach podregionu tycznego również odnotowano coroczną dynamikę w budownictwie mieszkalnym, jednak z dominacją indywidualnej zabudowy jednorodzinnej. Jednocześnie roczne wartości wskaźników określających liczbę mieszkań na 1000 zawieranych małżeństw były wyższe niż w Tychach. Natomiast w porównywanych jednostkach (w obrębie woj. śląskiego i poza nim) sytuacja kształtowała się podobnie jak w Tychach.

Porównywane jednostki administracyjne - wybrane wskaźniki dot. budownictwa (2012)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Porównywane jednostki administracyjne - wybrane wskaźniki dot. budownictwa (2012)

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Dodatki mieszkaniowe

Istotnym elementem polityki mieszkaniowej i społecznej miasta jest pomoc w zakresie utrzymania i eksploatacji mieszkań znajdujących się w jego zasobach.

W 2011 r. dodatki mieszkaniowe objęły 22 324 lokali na łączną kwotę 4 661 332 zł. W okresie od 2005 do 2011 roku widoczny jest jednak istotny spadek liczby lokali objętych dofinansowaniem oraz ogólnej jego kwoty. W pozostałych powiatach podregionu, jak i porównywanych jednostkach sytuacja kształtowała się podobnie jak w Tychach.

6. Infrastruktura (gospodarka komunalna)

Infrastruktura Tychów w wymiarze dostępności sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej jest stosunkowo dobrze rozbudowana. Jak wynika z danych w 2011 r. niemal wszyscy mieszkańcy posiadali dostęp do sieci wodociągowej (99,4%) i kanalizacyjnej (96,1%), a niewiele mniej z nich korzystało z sieci gazowej (86,7%). Warto podkreślić, że dostępność ta była stosunkowo lepsza od określonej dla całego województwa śląskiego (wodociąg - 93,4%, kanalizacja - 70,1%; gaz - 61,3%).

Ponadto dla ekonomicznego wymiaru tego zagadnienia istotny jest fakt, że zauważalny był spadek zużycia wody i gazu z sieci w gospodarstwach domowych przy jednoczesnym wzroście zużycia energii elektrycznej. W pozostałych powiatach podregionu tyskiego dostępność poszczególnych sieci była stosunkowo gorsza. Odnosząc dane do porównywanych jednostek administracyjnych należy podkreślić, że we wszystkich z nich dostęp do sieci nie był tak powszechny jak w Tychach. Na terenie miasta funkcjonuje system zbierania odpadów niesegregowanych oraz

system selektywnego zbierania (tworzywa sztuczne, szkło, makulatura, odpady ulegające biodegradacji). Warto podkreślić, że w Tychach znajduje się nowoczesne składowisko odpadów komunalnych, które w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego zostało wpisane jako składowisko o znaczeniu regionalnym. Obecnie trwa budowa Międzygminnego Zakładu Kompleksowego Zagospodarowania Odpadów Komunalnych, który będzie obsługiwał prawie 200 tys. mieszkańców z 4 miast i 4 gmin powiatu: bieruńsko-lędzińskiego, pszczyńskiego mikołowskiego i Tychów. Będzie to jeden z najnowocześniejszych tego typu zakładów w Polsce wykorzystujący innowacyjne technologie, pozwalające na odzyskiwanie co najmniej 51 proc. odpadów.

7. Transport i komunikacja

Tyska sieć drogowa oparta jest głównie na układzie prostokątnym i składa się z dróg krajowych, powiatowych oraz gminnych. Jej uzupełnieniem są drogi gminne w większości o charakterze lokalnym i dojazdowym. Do dróg krajowych stanowiących układ komunikacyjny miasta należą: DK nr 1 relacji Gdańsk - Cieszyn, DK nr 44 relacji

Gliwice - Kraków oraz DK nr 86 relacji Wojkowice Kościelna - Katowice - Tychy.

W 2011 r. tyska sieć dróg publicznych gminnych i powiatowych obejmowała łącznie 220,3 km tras o nawierzchni twardej, co w przeliczeniu na km² powierzchni powiatu dawało około 2,7 km. Z danych wynika, że w każdym z badanych powiatów dominowały drogi o nawierzchni twardej, a tylko niewielką część stanowiły drogi o nawierzchni gruntowej.

Powiat miasta Tychy - drogi publiczne gminne wg typów nawierzchni(2002-2011)

Drogi publiczne gminne wg typu nawierzchni	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
o nawierzchni twardej	158,7	-	-	158,9	158,9	158,9	159,5	139,5	140,8	139,7
o nawierzchni twardej ulepszonej	156	-	-	155,7	155,7	155,7	156,3	138,8	140,1	139
o nawierzchni gruntowej	42,7	-	-	40,6	40,6	40,6	40,6	27,1	27,9	27,9

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W 2007 r. w Tychach istniało ogółem 151 km tras komunikacyjnych, a w tym 128 km autobusowych i 23 km trolejbusowych, co jednocześnie w przeliczeniu na km² powierzchni powiatu dawało około 1,8 km.

Przez miasto Tychy przebiega magistralna linia kolejowa nr 139, stanowiąca odcinek głównej, międzynarodowej linii E65 i CE 65 (dla transportu towarowego). Linia ta umożliwia połączenie z wybrzeżem Bałtyckim oraz krajami europejskimi. Od tego szlaku, na terenie miasta, w kierunku zachodnim oddziela się linia łącząca Tychy

z Orzeszem, a w kierunku wschodnim linia, która prowadzi przez centrum Tychów do Bierunia Starego.

Zwiększenie udziału transportu publicznego w przemieszczaniu osób, miasto uzyskało poprzez uruchomienie pomiędzy Tychami a Katowicami Szybkiej Kolei Regionalnej (SKR). W ramach SKR funkcjonuje wspólny system biletowy obejmujący kolej i komunikację miejską. Infrastrukturą uzupełniającą dla Szybkiej Kolei Regionalnej będą dwa parkingi typu Park & Ride.

8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Ochrona zdrowia w zakładach opieki zdrowotnej

W 2011 r. w Tychach funkcjonowało 88 zakładów opieki zdrowotnej (aż 87 z nich to zakłady niepubliczne) z czego wynika, że na 1 jednostkę tego typu przypadało średnio około 1 390 mieszkańców. W ciągu roku łącznie udzielonych zostało 535 338 porad lekarskich, co przy założeniu, że korzystali z nich tylko mieszkańcy Tychów, daje około 4,2 porady na mieszkańca. W odniesieniu do pozostałych powiatów podregionu tyskiego można zauważyć, że w 2011 r. funkcjonowało tam mniej zakładów opieki zdrowotnej, a ponadto na 1 ośrodek przypadało średnio więcej mieszkańców. Również tutaj dominowały jednostki niepubliczne. W porównywanych jednostkach administracyjnych sytuacja była zróżnicowana. W 5 powiatach w 2011 r. funkcjonowało więcej zakładów opieki zdrowotnej (Bielsko-Biała, Gliwice, Katowice, Sosnowiec, Opole) i jednocześnie w przypadku 3 z tych jednostek przypadało mniej potencjalnych pacjentów na 1 ośrodek (Bielsko-Biała, Katowice, Opole).

Powiat miasta Tychy - zakłady opieki zdrowotnej (2002-2011)

Zakłady opieki zdrowotnej	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	-	-	48	49	52	50	60	77	75	88
publiczne	-	-	3	2	4	3	2	2	2	1
niepubliczne	-	-	45	47	48	47	58	75	73	87
Praktyki lekarskie	31	35	31	31	26	23	21	20	18	12
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	-	558460	551468	481682	452414	495407	475845	574080	572589	535338

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Opieka społeczna

W Tychach w 2012 r. funkcjonowały 3 placówki stacjonarnej pomocy społecznej (w tym 1 dom pomocy społecznej), dysponujące 166 miejscami. W pozostałych powiatach podregionu sytuacja była zróżnicowana. W powiecie bieruńsko-lędzińskim funkcjonowała tylko 1 placówka stacjonarnej pomocy społecznej z mniejszą liczbą

miejsz niż w Tychach. Natomiast w powiatach pszczyńskim i mikołowskim funkcjonowały 3 i 4 placówki, w tym po 2 domy pomocy, oferujące jednocześnie więcej miejsc niż placówki tyskie. Odnosząc te dane do porównywanych jednostek należy wskazać, że w każdej z nich w 2012 r. funkcjonowało więcej placówek stacjonarnej pomocy społecznej niż w Tychach, które oferowały więcej miejsc dla osób wymagających pomocy.

W 2012 r. ze świadczeń z pomocy społecznej korzystało 2 457 gospodarstw domowych, a w nich 4 992 osoby. Jednocześnie od 2008 r. liczba ta utrzymywała się na podobnym poziomie.

Powiat miasta Tychy - świadczenia pomocy społecznej (2008-2011)

Świadczenia pomocy społecznej	2008	2009	2010	2011
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	2459	2230	2318	2457
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	5677	4665	4753	4992
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	4,4	3,6	3,7	3,9
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób w tym wieku	-	-	7,0	7,4
Udział osób w wieku produkcyjnym w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób w tym wieku	-	-	3,1	3,2
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób w tym wieku	-	-	2,5	3,0

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W 2012 r. ze świadczeń rodzinnych korzystało 1 769 rodzin, a w nich wsparcie to przyznawane było dla 3 377 dzieci, wśród których 92,4% stanowiły dzieci niepełnoletnie (do 17 lat). Ponadto udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku obejmował 14,8%. Jednocześnie od 2008 r. liczby te i wartości wskaźników ulegały stopniowemu zmniejszeniu.

Powiat miasta Tychy - świadczenia rodzinne (2008-2011)

Korzystający ze świadczeń rodzinnych	2008	2009	2010	2011
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2964	2370	1939	1769
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	5538	4449	3714	3377
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	5091	4090	3407	3122
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	23,7	19,2	16,1	14,8

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

9. Oświata

W 2011 w Tychach funkcjonowały 34 placówki wychowania przedszkolnego, a wśród nich 23 przedszkola i 11 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Ponadto dostępne były również 4 punkty przedszkolne. Należy podkreślić, że liczba placówek wychowania przedszkolnego wzrosła w stosunku do 2002 r. aż o 20 jednostek. Spowodowało to wzrost dostępnych miejsc, a tym samym zwiększenie liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego. W 2011 r. wychowaniem przedszkolnym objętych było 80,3% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 78,2% dzieci w wieku 3-6 lat.

Powiat miasta Tychy - wychowanie przedszkolne (2002-2011)

Wychowanie przedszkolne		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Placówki wychowania przedszkolnego	przedszkola bez specjalnych	28	28	27	27	27	27	27	27	33	34
	przedszkola specjalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	1	0	2	1	2	3	8	9	11	11
	zespoły wychowania przedszkolnego bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	punkty przedszkolne bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	1	4	3	4
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	przedszkola bez specjalnych	2674	2732	2873	2881	2961	3131	3141	3218	3497	3718
	przedszkola specjalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	6	0	12	6	7	61	248	269	297	296
	zespoły wychowania przedszkolnego bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	punkty przedszkolne bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	20	102	50	87
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego	przedszkola bez specjalnych	3135	3159	3154	3120	3157	3265	3218	3288	3612	3848
	przedszkola specjalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	zespoły wychowania przedszkolnego bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	punkty przedszkolne bez specjalnych	-	-	-	-	-	-	20	69	56	133

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Powiat miasta Tychy - dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (2003-2011)

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
dzieci w wieku 3 - 5 lat	48,2	52,6	54,7	57,1	60,5	67,3	71,9	77,5	80,3
dzieci w wieku 3 - 6 lat	61,7	64,6	64,7	66,4	69,3	73,9	76,5	78,5	78,2

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W 2011 r. w Tychach funkcjonowały 24 szkoły podstawowe i 17 szkół gimnazjalnych, a w tym 2 gimnazja dla dorosłych. W porównaniu do 2002 r. liczba tych placówek zmniejszała się o jedną na każdym poziomie.

Powiat miasta Tychy - szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne (2002-2011)

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Szkoly podstawowe	szkoly podstawowe ogółem	25	25	24	24	24	25	25	25	25	24
	szkoly podstawowe ogółem - uczniowie	8623	8001	7363	6976	6617	6284	6131	6087	6217	6404
Gimnazja	gimnazja ogółem	18	18	17	16	16	17	18	18	18	17
	gimnazja dla dorosłych	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2
	gimnazja ogółem - uczniowie	5826	5599	5358	4969	4511	4101	3847	3658	3503	3407
	gimnazja dla dorosłych - uczniowie	219	209	225	157	144	156	157	151	212	192

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W 2011 r. w Tychach funkcjonowało 8 podgimnazjalnych szkół przysposabiających do pracy zawodowej (PZSZ). W szkołach tych naukę pobierało łącznie 637 uczniów, których liczba od 2002 r. do 2012 r. ulegała zmniejszeniu o 27,3%. W Tychach odnotowano stosunkowo największy spadek liczby uczniów PZSZ w porównaniu do pozostałych powiatów tyskiego podregionu. Natomiast wśród porównywanych jednostek administracyjnych tylko w Gliwicach odnotowano większy niż w Tychach procentowy spadek liczby uczniów PZSZ w l. 2002-2011 r.

Powiat miasta Tychy - ponadgimnazjalne szkoły zasadnicze (2002-2011)

Szkoły zasadnicze	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ponadgimnazjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	-	-	0	0	0	1	1	1	1	1
ponadgimnazjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne - uczniowie	-	-	0	0	49	53	51	41	37	48
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych	-	-	3	5	5	5	5	5	5	6
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych - uczniowie	-	-	701	636	603	613	651	619	571	562
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży specjalne	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży specjalne - uczniowie	-	-	66	57	46	29	34	30	30	27
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych	-	-	2	2	2	1	0	0	0	0
ponadpodstawowe szkoły zasadnicze dla dorosłych - uczniowie	-	-	109	92	72	14	0	0	0	0

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W tym samym czasie w Tychach funkcjonowało 5 liceów ogólnokształcących dla młodzieży (LOM), 6 liceów ogólnokształcących dla dorosłych (LOD) oraz 6 uzupełniających liceów ogólnokształcących dla dorosłych (ULOD). W odniesieniu do pozostałych powiatów tyskiego podregionu w Tychach odnotowano stosunkowo najmniejszy wzrost liczby uczniów LOM i LOD oraz największy wzrost liczby uczniów ULOD. We wszystkich porównywanych jednostkach administracyjnych odnotowano większy wzrost liczby uczniów LOM w badanym okresie. Ponadto w mieście funkcjonowały również 2 szkoły policealne dla młodzieży. Należy zauważyć, że placówki dla młodzieży cieszyły się znacznie mniejszym zainteresowaniem w 2011 r. niż w 2004 r. (spadek uczniów o 63,2%), natomiast odwrotną sytuację zaobserwowano w szkołach dla dorosłych, gdzie liczba słuchaczy w 2011 r. była wyższa aż o 122,6% w stosunku do roku 2004.

Powiat miasta Tychy- licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne (2002-2011)

Licea ogólnokształcące	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży	6	6	6	7	6	6	6	5	5	5
licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży - uczniowie	1015	2000	2925	2828	2765	2697	2540	2245	1961	1739
licea ogólnokształcące ponadpodstawowe dla dorosłych	4	5	5	3	0	6	6	6	6	6
licea ogólnokształcące ponadpodstawowe dla dorosłych - uczniowie	562	576	532	317	0	558	725	811	903	744
uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych	-	-	-	2	4	7	7	6	6	6
uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych - uczniowie	-	-	-	166	288	614	833	831	833	689

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Powiat miasta Tychy - szkoły policealne (2002-2011)

Szkołnictwo policealne	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
szkoły policealne dla młodzieży bez specjalnych	-	-	5	4	4	2	0	1	2	2
szkoły policealne dla młodzieży bez specjalnych - uczniowie	-	-	337	355	295	153	0	55	143	124
szkoły policealne dla młodzieży specjalne	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
szkoły policealne dla młodzieży specjalne - uczniowie	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0
szkoły policealne dla dorosłych	-	-	16	13	23	27	27	26	24	23
szkoły policealne dla dorosłych - uczniowie	-	-	1052	1106	1459	2092	3020	2289	2318	2342

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

10. Kultura

Działalność kulturalna w Tychach prowadzona jest w placówkach miejskich, spółdzielczych, niepublicznych i prywatnych. Oprócz powyższych placówek działalnością kulturalną zajmuje się w mieście sektor organizacji pozarządowych oraz wydziały Urzędu Miasta.

W Tychach funkcjonuje Miejskie Centrum Kultury, 16 bibliotek publicznych, kino, Muzeum Miejskie, Teatr Mały, dwa Młodzieżowe Domy Kultury oraz muzeum Tyskie Browarium. Ponadto w mieście organizowane są różne imprezy plenerowe, festiwale, koncerty i wystawy. Tychy są również silnym ośrodkiem amatorskiego ruchu

artystycznego. Od 1986 r., co dwa lata w mieście organizowana jest Śląska Jesień Gitarowa - największa impreza muzyczna i jeden z najważniejszych festiwali gitarowych w Europie. Miasto posiada również Orkiestrę Kameralną Aukso, której założycielem, dyrygentem i dyrektorem jest Marek Moś.

W 2012 r. w Tychach zorganizowanych zostało 340 imprez o charakterze kulturalnym, w których uczestniczyły 22 243 osoby. Jednocześnie na terenie powiatu funkcjonowały 4 zespoły artystyczne oraz 14 klubów/kół o tym charakterze, które zrzeszały łącznie 289 osób. Odnosząc te dane do sytuacji w pozostałych powiatach podregionu tyskiego, należy stwierdzić, że w Tychach działalność tego typu była najskromniejsza. Natomiast w pozostałych porównywanych jednostkach sytuacja była zróżnicowana. Od 2002 r. zauważyć można również systematyczny spadek rocznej liczby czytelników, przy jednoczesnym wzroście dostępnego księgozbioru. Podobna sytuacja widoczna jest w pozostałych powiatach podregionu tyskiego.

11. Sport i rekreacja

Tychy posiadają rozbudowaną i nowoczesną infrastrukturę sportową, na którą składają się między innymi: Stadion Zimowy, hala sportowa, kryta pływalnia oraz ośrodki sportowe na osiedlu A i B. Wokół Jeziora Paprocańskiego zlokalizowana jest stacja kajakowa oraz kilka stanic żeglarskich. Od kilku lat w mieście funkcjonują również sezonowe sztuczne lodowiska otwarte. Ponadto obiekty sportowe znajdują się niemal przy każdej szkole w mieście.

Dynamicznie rozwija się również prywatna baza sportowa, na którą składają się między innymi: treningowe pole golfowe, kryta hala tenisowa, namiot do gry w tenisa, obiekt do squash i kilka ośrodków jeździeckich.

Wielu mieszkańców rekreacyjnie oraz wyczynowo uprawia sport. W 2011 r. w mieście działało 25 klubów i 27 sekcji sportowych, które zrzeszały 1 196 członków. Aktywnie ćwiczących było 1 149 osób, wśród których 58,6% stanowiła młodzież do 18 roku życia. Ponadto miasto wspiera sport wyczynowy seniorów, przydzielając stypendia za wybitne osiągnięcia sportowe.

Powiat miasta Tychy - kluby sportowe (2003-2011)

Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
kluby	18	-	11	-	14	-	18	-	25
sekcje sportowe	21	-	19	-	21	-	22	-	27
członkowie	739	-	602	-	694	-	948	-	1196
ćwiczący	762	-	532	-	678	-	857	-	1149
ćwiczący do 18 lat	430	-	416	-	454	-	657	-	673

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

12. Środowisko

Tereny zieleni i powierzchnia lasów

W 2011 r. w powiecie tyskim znajdowało się 218,6 ha terenów zieleni zarządzanych przez samorząd, w tym 13 parków spacerowo-wypoczynkowych (209,5 ha) oraz tereny zieleni osiedlowej (5,2 ha). Łącznie tereny te obejmowały 2,7% powierzchni miasta. W województwie śląskim udział ten wyniósł 0,6%, a w miastach Górnośląskiego Związku Metropolitalnego 1,9%. Należy jednak podkreślić, że terenów zieleni publicznej brakuje w tyskich dzielnicach podmiejskich.

Ponadto istotną część obszaru Tychów (22,6%) zajmowały lasy - 2178,5 ha.

Powiat miasta Tychy - tereny zielone w gestii samorządu (2002-2011)

Tereny zieleni w gestii samorządów		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Parki spacerowo-wypoczynkowe	liczba	11	14	15	15	15	15	15	13	13	13
	pow. (ha)	59,7	227,0	234,0	234,0	234,0	234,0	234,0	209,5	209,5	209,5
Zieleńce	liczba	14	7	9	9	9	9	9	9	10	11
	pow. (ha)	20,2	6,1	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	3,1	3,3	3,9
Tereny zieleni osiedlowej	pow. (ha)	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,4	7,4	4,3	5,2	5,2

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Ochrona środowiska

W Tychach jak w większości miast i aglomeracji, odczuwalne są uciążliwości cywilizacyjne takie jak hałas czy emisja związków szkodliwych. W 2011 r. w mieście emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza typu pyłowego określona została na poziomie 229 t/r (ton rocznie), a gazowego na poziomie 531 651 t/r. Jednocześnie należy podkreślić, że w przypadku zanieczyszczeń pyłowych ich emisja w porównaniu do 2002 r. spadła o 53,9% (co zbliża Tychy do poziomu określonego dla całego województwa śląskiego - 58,3%), a zanieczyszczeń gazowych - wzrosła o 14% (co również jest wartością zbliżoną do określonej dla województwa śląskiego - 14,9%).

Powiat miasta Tychy - ochrona środowiska (2002-2011)

Ochrona środowiska		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza (t/r)	pyłowych	497	306	313	352	372	248	172	121	312	229
	gazowych	466394	480870	500468	532976	586643	513739	496413	435430	605550	531651
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków		3	4	4	4	4	4	4	4	5	5
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie		110000	106500	106500	108480	108500	108500	108500	108500	123500	123500
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (dam3)	ogółem	12195,5	10913,3	10020,6	10051,3	10617,3	11023,4	11327,7	10794,8	9778,7	9087,6
	przemysł	4536	2738	2085	2106	2180	2447	2616	2559	2688	2521
	rolnictwo i leśnictwo	0	0	0	0	0	0	0	0	81	81
	eksploatacja sieci wodociągowej	7659,5	8175,3	7935,6	7945,3	8437,3	8576,4	8711,7	8235,8	7009,7	6485,6
	gospodarstwa domowe	-	5084,3	5037,2	4882,0	4957,9	4863,8	4902,4	4794,7	4771,2	4649,2

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Zgodnie z danymi GUS w Tychach w 2011 r. funkcjonowało 5 komunalnych i przemysłowych oczyszczalni ścieków, które obsługiwały 123 500 mieszkańców (95,5%), co oznaczało jednocześnie wzrost ich liczby w porównaniu do 2002 r. o 12,3%.

Ponadto w 2011 r. odnotowano pobór wody na poziomie 9 087,6 dam3, co oznaczało spadek w tym zakresie w porównaniu do 2002 r. aż o 25,5%. Stosunkowo najsilniejsze ograniczenie zużycia wody dotyczyło przemysłu, gdzie zmniejszyło się ono o 44,4%, następnie w ramach eksploatacji sieci wodociągowej o -15,3% oraz najmniejszy spadek wystąpił w gospodarstwach domowych, które zużyły o 8,6% wody mniej niż w 2002 r.

13. Bezpieczeństwo publiczne

W 2011 r. w Tychach stosunkowo najwięcej wykroczeń miało charakter kryminalny (3 828). Sporą grupę stanowiły przestępstwa przeciwko mieniu (2 885), gospodarcze (1 136) oraz kradzieże mienia (1 122). Stopień wykrywalności poszczególnych typów przestępstw był zróżnicowany - od zaledwie 25,1% w przypadku kradzieży z włamaniem i 29,6% przy kradzieży mienia, do 100% w przypadku zabójstw, przestępstw przeciwko rodzinie, niepłacenia zobowiązań alimentacyjnych oraz znęcania się nad rodziną. Istotny jest również fakt, że wśród odnotowanych przestępstw w 154 przypadkach czynny udział brały osoby nieletnie (przed ukończeniem 18 roku życia). Były to głównie kradzieże mienia (14,9%), bójki i pobicia

(11,7%), rozboje i wymuszenia (9,7%), uszkodzenia ciała (8,4%) oraz kradzieże z włamaniem (5,2%).

Powiat m. Tychy - przestępstwa (2009-2011)

Przestępstwa	2009		2010		2011	
Przestępstwa kryminalne	3278	45	3466	48,8	3828	51,3
Przestępstwa gospodarcze	893	93,7	1923	98	1136	96,2
Przestępstwa drogowe	330	99,4	283	98,6	298	99
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	111	85,6	116	79,5	116	78
Zabójstwa	0	-	1	100	4	100
Rozboje i wymuszenia	138	66,2	128	70,1	104	67,9
Bójki i pobicia	36	86,1	43	74,4	35	57,1
Uszkodzenie ciała	69	84,1	60	78,3	78	85,9
Zgwałcenia	2	100	13	61,5	8	50
Przestępstwa przeciwko rodzinie	268	100	167	100	245	100
Niealimentacja	90	100	56	100	155	100
Znęcanie się nad rodziną	178	100	111	100	90	100
Przestępstwa przeciwko mieniu	2871	38,4	2885	42,1	2885	47
Kradzież z włamaniem	625	14,4	775	20,5	849	25,1
Kradzież mienia	905	25,4	860	29,4	1022	29,6
Oszustwo o charakterze kryminalnym	96	62,5	183	74,9	177	69,7
Oszustwo o charakterze gospodarczym	363	89	283	91,9	651	59,9
Fałszerstwo o charakterze kryminalnym	163	79,1	193	63,2	145	81,5
Fałszerstwo o charakterze gospodarczym	54	87	951	98,8	182	93,4

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

W porównaniu do lat wcześniejszych w 2011 r. zmniejszyła się liczba przestępstw z udziałem nieletnich. W 2009 r. odnotowano 195 przypadków (o 21% więcej niż w 2011 r.), a w 2010 r. aż 227 (o 32,2% więcej niż w 2011 r.).

Powiat m. Tychy - udział nieletnich w postępowaniach (2009-2011)

Udział nieletnich w przestępstwach	2009	2010	2011
Ogólna liczba stwierdzonych przestępstw	195	227	154
Kradzież mienia	44	37	23
Kradzież z włamaniem	19	18	8
Rozboje i wymuszenia	25	26	15
Uszkodzenia ciała	12	11	13
Bójki i pobicia	20	24	18
Inne	75	111	77

Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

Ze statystyk drogowych wynika, że w 2011 r. w Tychach miało miejsce 9 wypadków drogowych, zginęło 9 osób, a kolejnych 161 zostało rannych. Udokumentowano również 1 572 kolizje drogowe. W latach wcześniejszych ogólna liczba wypadków była niemal identyczna, jednak notowano więcej kolizji drogowych oraz rannych osób w wypadkach drogowych.

Powiat m. Tychy - wypadki drogowe i ich skutki (2009-2011)

Wypadki drogowe i ich skutki	2009	2010	2011
Wypadki drogowe ogółem	8	8	9
Zabici w wyniku wypadków drogowych	8	8	9
Ranni w wyniku wypadków drogowych	166	199	161
Kolizje drogowe	1825	1947	1572

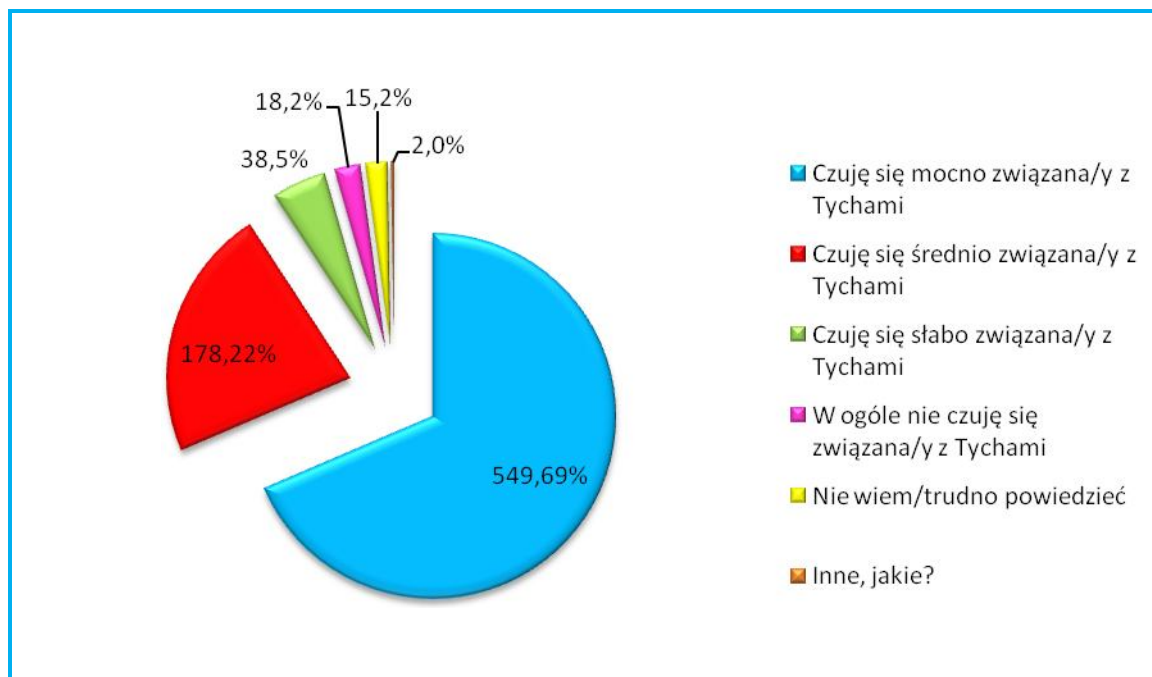
Źródło: „Tychy na tle wybranych powiatów w latach 2002 - 2012 - Analiza danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego”, opracowanie dr G. Gawron

V. MIASTO W OPINIACH MIESZKAŃCÓW

1. Poczucie identyfikacji z miastem

Blisko 70% badanych mieszkańców deklaruje silne poczucie związku z miastem, a jedynie co pięćdziesiąta osoba twierdzi, że nie czuje się z nim związana. Większość mieszkańców nie zdecydowałaby się na przeprowadzkę do innego miasta. Jedynie 14% ankietowanych, w większości młodych ludzi, wzięłoby pod uwagę ewentualność wyjazdu na stałe z przyczyn zawodowych, rodzinnych lub bytowych.

Poczucie identyfikacji mieszkańców z miastem

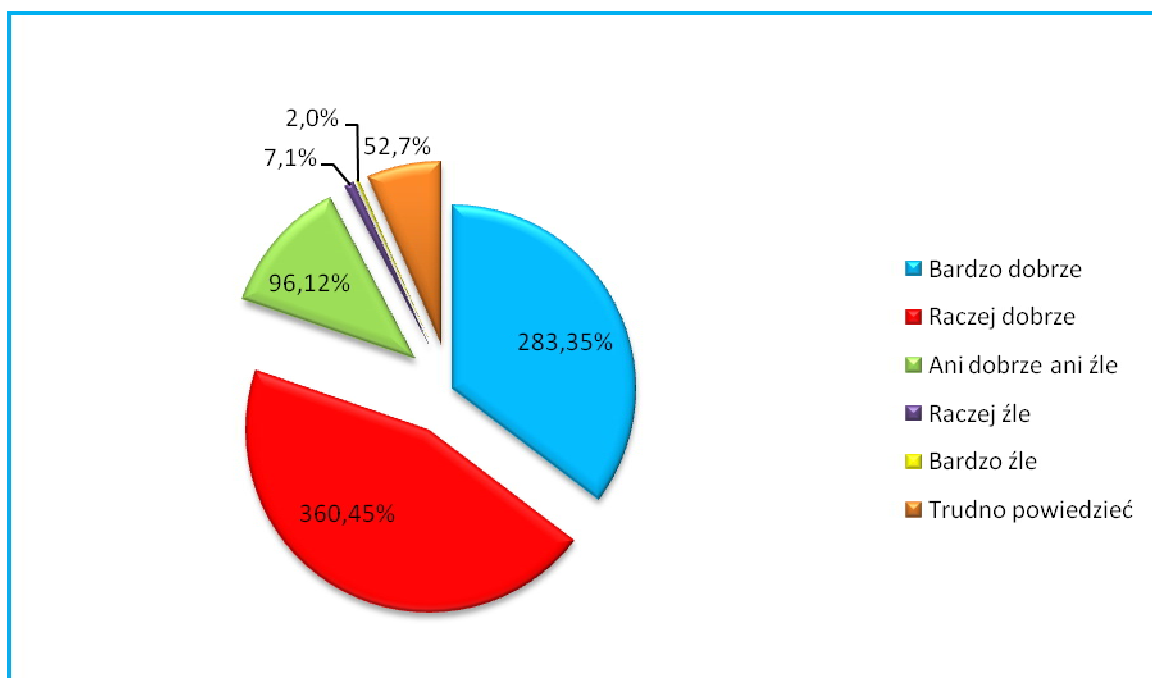
Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek - Adamek

2. Warunki życia w mieście

W 2013 r. 80% badanych mieszkańców, oceniło warunki życia w Tychach jako dobre. Przeciwnego zdania było zaledwie 1,1% badanych. Zdecydowana większość mieszkańców przypisała wysokie oceny niemal wszystkim analizowanym cechom, które mogą pełnić rolę wskaźników jakości życia, tj. zaspokajanie podstawowych potrzeb związanych z konsumpcją oraz dostęp do punktów usługowych. Najniższe noty odnotowano natomiast przy ocenie możliwości znalezienia pracy oraz rozwoju przedsiębiorczości.

Ocena warunków życia w mieście

Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek – Adamek

Do największych atutów miasta, mieszkańcy zaliczyli obfitość zieleni, dobrze rozwiniętą komunikację miejską oraz liczne, nowoczesne tereny i obiekty sportowo-rekreacyjne.

Główne atuty (plusy) miasta wskazywane przez mieszkańców

Typy odpowiedzi	Ogółem	%	Wiek			
			18-29 lat	30-44 lat	45-59 lat	60 i więcej lat
Obfitość zieleni (parki, skwery, lasy)	233	29,1	46	76	54	57
Dobrze rozwinięta komunikacja miejska	113	14,1	32	25	28	28
Liczne, nowoczesne, zadbane tereny i obiekty sportu i rekreacji (Paprocany, place zabaw, boiska, lodowiska, ścieżki rowerowe, itp.)	111	13,9	33	34	28	16
Miasto jest przestrzenne	80	10,0	22	18	19	21
Rewitalizacja, renowacja, remonty budynków i przestrzeni miejskiej	55	6,9	6	9	17	23
Wewnętrzny system dróg (system rond, szerokie jezdnie dwupasmowe, itp.)	53	6,6	14	14	13	12
Miasto jest czyste i zadbane	36	4,5	7	10	8	11
Rozwinięta infrastruktura usługowo-handlowa	35	4,4	4	5	16	10
Miasto ciągle się rozwija	33	4,1	2	9	12	10
To spokojne miasto	30	3,8	5	6	12	7
Atrakcyjne położenie na szlakach komunikacyjnych / sąsiedztwo innych miast	25	3,1	6	9	9	1
Rozwinięty rynek pracy (obfitość miejsc pracy)	23	2,9	6	11	3	3
Dobrze rozwinięta oferta kulturalna (liczne imprezy plenerowe, funkcjonowanie pl. Baczyńskiego, itp.)	18	2,3	7	3	6	2
Przyjaźni mieszkańcy	12	1,5	4	3	2	3
Lubię to miasto	8	1,0	0	0	4	4
Miasto jest bezpieczne	8	1,0	1	2	3	2
Dobre miejsce do życia	8	1,0	1	1	2	4
Znane obiekty i instytucje (Giełda kwiatowa, Hotel Piramida, Browar Tychy, GKS Tychy)	7	0,9	1	3	1	2
Miasto ekologiczne	5	0,6	2	1	1	1
Bardzo dobra praca urzędów/władz	3	0,4	1	1	1	0
Inne (pojedyncze odpowiedzi)	7	0,9	1	1	3	2
Nie dostrzegam żadnych atutów	88	11,0	19	25	26	18
Trudno powiedzieć	206	25,8	38	59	54	55

Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek – Adamek

Wśród wad miasta mieszkańcy najczęściej wskazywali zły stan dróg, brud oraz ograniczoną ofertę i liczbę miejsc o charakterze kulturalno-rozrywkowym. Jednak zaznaczyć należy, iż żadna z wymienianych wad nie osiągnęła progu 10%.

Główne wady (minusy) wskazywane przez mieszkańców

Typy odpowiedzi	Ogółem	%	Wiek			
			18-29 lat	30-44 lat	45-59 lat	60 i więcej lat
Zły stan dróg/jezdni	79	9,9	18	30	20	11
Miasto jest brudne (odchody psie na trawnikach i chodnikach, brak koszy na śmieci, itp.)	66	8,3	7	22	16	21
Ograniczona oferta i liczba miejsc o charakterze kulturalno-rozrywkowym (puby, restauracje, dyskoteki, itp.)/ brak „nocnego życia”	52	6,5	22	19	6	5
Niedokończone inwestycje (przebudowa DK1, „szkieletom” przy al. Jana Pawła II, Zespół Szkół Muncypalnych)	49	6,1	8	11	12	18
Ograniczona liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych (letnich kąpielisk, stadionu)	43	5,4	11	15	9	8
Niedobór galerii handlowych/centrów handlowych/osiedlowych sklepików	36	4,5	7	6	14	9
Zakorkowane ulice	35	4,4	5	10	12	8
Zły stan chodników na poboczach jezdni dzielnic ościennych	29	3,6	2	7	6	14
Rosnący poziom bezrobocia/ograniczone możliwości rozwoju zawodowego	28	3,5	8	9	8	3
Brak miejsc parkingowych	27	3,4	5	5	8	9
Brak ścisłego centrum miasta	26	3,3	5	10	6	5
Brak atrakcji dla dzieci/placów zabaw	24	3,0	7	9	6	2
Ograniczona oferta komunikacji miejskiej (drogie bilety, brak nocnych połączeń, niedobór połączeń z dzielnicami ościennymi)	22	2,8	5	10	5	2
Ograniczony i niewystarczający dostęp do służby zdrowia (kolejki, restrukturyzacja szpitala wojewódzkiego)	13	1,6	1	5	5	2
Praca urzędników/władz miasta	12	1,5	1	5	4	2
Chuligaństw/wandalizm	10	1,3	1	1	1	7
Ograniczony dostęp do przedszkoli i żłobków	7	0,9	1	4	1	1
Zmniejszająca się liczba terenów zielonych	7	0,9	3	2	0	2
Wysokie koszty utrzymania	6	0,8	1	1	3	1
Złe funkcjonowanie policji (brak patroli, brak skutecznych interwencji, itp.)	6	0,8	1	2	2	1
Brak dobrej/państwowej uczelni wyższej	4	0,5	2	0	1	1
Brak mieszkań komunalnych	4	0,5	3	0	0	1
Płatne parkingi	4	0,5	1	1	1	1
Brak centralnego ogrzewania przy ul. Przejazdowej 18	3	0,4	0	0	1	2
Brak oświetlenia na przejściach dla pieszych	3	0,4	0	2	0	1
Brak dostępu do mieszkań komunalnych	3	0,4	1	1	1	0
Brak kontroli nad młodzieżą	2	0,3	1	1	0	0
Nadmiar samochodów obsługujących kursy prawa jazdy („L”)	2	0,3	1	0	0	1
Inne (pojedyncze odpowiedzi)	47	5,8	11	14	7	15
Nie dostrzegam żadnych wad	210	26,3	36	45	69	60
Trudno powiedzieć	168	21,0	34	47	49	38

Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek – Adamek

W obszarze jakości życia mieszkańcy oczekują polepszenia warunków między innymi w takich dziedzinach jak:

- zwiększenie liczby oraz dostępu do mieszkań komunalnych (11,5%),
- skrócenie czasu oczekiwania na wizytę u lekarzy specjalistów (9,4%),
- budowę Aqua-Parku, basenu odkrytego oraz boisk i hal sportowych (7,3%),
- zwiększenie możliwości uczestnictwa w kulturze (7%),
- podjęcie działań wpływających na obniżenie cen nieruchomości (4,5%),
- dofinansowanie i pomoc dla nowych przedsiębiorców (3,5%),
- możliwość korzystania z większej ilości obiektów handlowych (3,3%),

- podjęcie działań sprzyjających zwiększeniu liczby dostępnych miejsc pracy (3,3%),
- szerszej dostępności kursów i szkoleń zawodowych (3%),
- zwiększenie liczby patroli monitorujących miasto (2,4%),
- zwiększenie ilości i różnorodności połączeń komunikacyjnych (1,3%).

3. Priorytety w rozwoju miasta w najbliższych 10 latach wskazane przez mieszkańców

Spośród wyróżnionych dziedzin funkcjonowania miasta mających istotny wpływ na życie mieszkańców, za najbardziej priorytetowe uznane zostały działania w obrębie gospodarki komunalnej. Za szczególnie istotne w tej kwestii mieszkańcy uznali powstanie mieszkań komunalnych oraz dalsze zagospodarowanie terenów zielonych. Na drugim miejscu pod względem istotności dla dalszego rozwoju miasta znalazły się dążenia do poprawy dostępu do usług służby zdrowia, na trzecim natomiast rozwój rynku pracy rozumiany przede wszystkim jako zwiększenie nowych miejsc pracy. W opiniach mieszkańców ważne były również następujące priorytety rozwojowe: rozszerzenie oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej, podjęcie starań w kierunku stworzenia Dziennych Ośrodków Pobytu dla osób starszych oraz budowy Domu Spokojnej Starości, zwiększenia oferty w zakresie kształcenia, budowa obiektów usługowo-handlowych oraz realizacja programów wsparcia dla osób rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej.

Priorytety rozwoju miasta wskazane przez mieszkańców

Typy odpowiedzi	Ogółem	%	Wiek			
			18-29 lat	30-44 lat	45-59 lat	60 i więcej lat
Gospodarka komunalna	470	58,8	81	123	146	120
- budowa mieszkań komunalnych	418	52,3	77	100	134	107
- zagospodarowanie terenów zielonych (np.: parki, skwery, itp.)	240	30,0	40	67	69	64
- dofinansowanie infrastruktury energooszczędnej (np.: kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, pompy ciepła, termomodernizacja budynku, ekologiczne piece, itp.)	114	14,3	18	38	26	32
Zwiększenie obiektów handlowo-usługowych (np. galerie handlowe)	166	20,8	53	44	43	26
Funkcjonowanie komunikacji	141	17,6	19	40	42	40
- rozwój transportu kolejowego	101	12,6	13	30	30	28
- rozwój komunikacji miejskiej (autobusy, trolejbusy)	141	17,6	23	36	40	42
Poprawa dostępu do usług służby zdrowia	373	46,6	55	73	117	128
- rozszerzenie oferty badań profilaktycznych oferowanych przez miasto	300	37,5	45	61	80	114
- zwiększenie liczby specjalistycznych placówek służby zdrowia	328	41,0	39	61	109	119
Zwiększenie oferty w zakresie kształcenia	190	23,8	39	64	52	35
- podniesienie jakości nauczania w szkołach	156	19,5	32	52	34	38
- stworzenie warunków do przekwalifikowywania się zawodowego	175	21,9	37	59	45	34
Zwiększenie oferty w zakresie uprawiania sportów o rekreacji	241	30,1	64	73	57	47
Rozszerzenie oferty kulturalnej o	254	31,8	61	72	79	39
- imprezy plenerowe/ pikniki/ festyny, itp.	252	31,5	69	73	67	43
- koncerty/ spektakle teatralne/ wystawy, itp.	169	21,1	51	50	45	23
Rozwój rynku pracy (zwiększenie liczby miejsc pracy)	371	46,4	85	111	110	65
Zwiększenie ofert w zakresie rozwoju przedsiębiorczości	144	18,0	29	52	45	17
- wprowadzenie ulg podatkowych dla przedsiębiorców	113	14,1	18	43	31	21
- miejskie programy wsparcia dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą	123	15,4	25	40	40	18
Zwiększenie oferty w zakresie opieki społecznej dla osób starszych	201	25,1	20	22	51	108
- stworzenie w mieście Dziennych Ośrodków Pobytu dla osób starszych	175	21,9	12	20	41	102
- budowa w mieście Domu Spokojnej Starości	168	21,1	11	24	38	96
Stworzenie miejskiej przestrzeni publicznej (miejski „deptak” o charakterze usługowo-rekreacyjnym) w obszarze	143	17,9	25	41	35	41
- al. Jana Pawła II	121	15,1	9	35	33	44
- ul. Grota Roweckiego	57	7,1	20	17	10	10
- w innym miejscu	6	0,8	1	1	1	3

Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek - Adamek

Reasumując, mieszkańcy chcieliby, aby Tychy były przede wszystkim miejscem, w którym dobrze się mieszka i żyje.

Miasto Tychy powinno być przede wszystkim

Źródło: „Tychy 2013. Miasto w opiniach jego mieszkańców”, opracowanie dr G. Gawron, dr P. Rojek - Adamek

VI. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Analiza SWOT jest metodą diagnozy sytuacji społeczności lokalnej, porządkującą czynniki rozwoju społeczno – gospodarczego miasta, przeprowadzaną w czterech kategoriach: silnych i słabych stron (czynników wewnętrznych pozytywnych i negatywnych) oraz szans i zagrożeń (czynników zewnętrznych pozytywnych i negatywnych). Analiza SWOT jest elementem oceny sytuacji wyjściowej miasta i zarazem podsumowaniem jego diagnozy, dlatego w tym ujęciu stosowana jest jako narzędzie o charakterze diagnostyczno-prognostycznym. Poniższe zestawienie jest wynikiem prac warsztatowych oraz analitycznych w zespole do spraw planowania strategii w Wydziale Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich.

SWOT (Siły, Słabości, Szanse, Zagrożenia):

Siły (Strengths) - wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój miasta, wyróżniające go w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla rozwoju, podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność zarówno w oczach mieszkańców, jak i podmiotów zewnętrznych.

Słabości (Weaknesses) - wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój miasta, utrudniające rozwój, braki w potencjałach, obniżające pozycję miasta zarówno w oczach mieszkańców, jak i podmiotów zewnętrznych.

Szanse (Opportunities) - czynniki w otoczeniu sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi miasta, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.

Zagrożenia (Threats) - czynniki w otoczeniu utrudniające lub mogące utrudniać rozwój miasta, stanowiące bariery w przełamywaniu trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej dziedzinach.

Mocne strony
Atrakcyjne położenie geograficzne - bliskość dwóch dużych aglomeracji miejskich (krakowskiej katowickiej) oraz dwóch portów lotniczych (Katowice Pyrzowice oraz Kraków Balice) - korytarze komunikacyjne i transportowe S1/A4/DK1
Dobra kondycja finansowa miasta oraz dobrze wykorzystywane fundusze Unii Europejskiej
Dobrze zaprojektowane miasto stwarzające możliwości dalszego rozwoju
Obecność i działalność strefy ekonomicznej (podstrefy tyskiej), jako podmiotu tworzącego miejsca pracy oraz obsługującego inwestora
Dobrze skomunikowane miasto - zintegrowany transport publiczny (w tym innowacyjne rozwiązania polityki biletowej)
Duża liczba terenów zielonych, rekreacyjno-sportowych oraz ścieżek rowerowych
Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa (wodociągi, ciepło sieciowe, kanalizacja, gaz)
Pozytywny wizerunek miasta wśród mieszkańców
Świadoma i proekologiczna polityka samorządu odpowiadająca na potrzeby mieszkańców i włączająca mieszkańców w różnego typu inicjatywy
Brak szkód górniczych, co jest istotnym elementem promocji obszarów pod inwestycje
Nowoczesny system zarządzania gospodarką ściekową i odpadami
Prorodzinna polityka miasta oraz realizacja projektów senioralnych
Słabe strony
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe, w tym mała liczba mieszkań pod wynajem oraz mieszkań komunalnych
Odływ mieszkańców do sąsiednich gmin
Wysokie ceny nieruchomości
Niski potencjał innowacyjności lokalnych firm oraz dominacja branży motoryzacyjnej
Brak systemu wsparcia dla tyskich przedsiębiorców oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą (start up)
Niewystarczająca baza handlowa i usługowa
Ujemne saldo migracji
Starzejące się społeczeństwo Tychów
Słaby rozwój usług zapewniających opiekę dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych
Niedostosowanie struktury kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy (szkolnictwo zawodowe oraz kształcenie ustawiczne dla dorosłych)
Przewaga mikroprzedsiębiorstw, niewielki udział firm średnich w lokalnej gospodarce: rodzime małe firmy nie rosną, nie wychodzą na rynki ponadlokalne
Słaby transport na linii wschód-zachód (brak połączeń kolejowych w Podregionie Tyskim - w kierunku wschód-zachód oraz nieefektywny układ drogowy Podregionu Tyskiego w kierunku wschód-zachód)
Brak kompleksowego systemu doradztwa w zakresie preorientacji zawodowej uczniów

Słaba aktywność większości NGO w Tychach oraz niska aktywność mieszkańców
Rosnąca emisja gazowych zanieczyszczeń powietrza - problem niskiej emisji
Nieefektywny i przestarzały system grzewczy budynków oraz nieefektywna w zakresie energetycznym infrastruktura budynków
Problem bezpieczeństwa na drogach wewnętrznych miasta związany z ich parametrami
Postępująca dekapitalizacja istniejącej infrastruktury transportowej powiązanej z krajową i regionalną siecią drogową
Brak Inteligentnego Systemu Zarządzania Transportem (ITS)
Szanse
Atrakcyjne położenie geograficzne- bliskość dwóch dużych aglomeracji miejskich (krakowskiej i katowickiej) oraz dwóch portów lotniczych (Katowice Pyrzowice oraz Kraków Balice), - korytarze komunikacyjne i transportowe S1/A1/DK1
Fundusze europejskie, w tym na działania ponadlokalne
Wizerunek „zielonego miasta”, miasta rekreacji wśród mieszkańców otaczających gmin
Współpraca ponadlokalna jednostek samorządowych w regionie śląskim (przy okazji tworzenia programów subregionalnych oraz innych działań wspólnych)
Tychy jako część obszaru funkcjonalnego Katowic
Nazwa miasta funkcjonuje w globalnej sieci gospodarczej
Obecna i planowana infrastruktura transportowa daje szanse na rozwój logistyki
Możliwości związane z wdrożeniem instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), w ramach których istnieje możliwość realizacji zintegrowanych przedsięwzięć oraz wiązek projektów
Priorytet dla rozwoju zintegrowanego i ekologicznego transportu formułowany w polityce krajowej i regionalnej
Ogólna presja na obniżenie kosztów funkcjonowania miejskiego systemu energetycznego
Realizacja „dużych” projektów transportowych o znaczeniu aglomeracyjnym związanych z podnoszeniem jakości usług publicznego transportu zbiorowego
Zagrożenia
Konkurencja aktywnych ośrodków gospodarczych oraz handlowych z sąsiedztwa
Niestabilna polityka państwa, zmieniające się przepisy prawne, między innymi w zakresie wspierania tzw. niskiej emisji i rozwoju OZE oraz dot. polityki prorodzinnej
Starzejące się społeczeństwo w całym kraju
Uzależnienie myślenia o rozwoju ponadlokalnym w kontekście pieniędzy Unii Europejskiej
Niestabilna cenowo sytuacja na rynku paliwowym

VII. WIZJA TYCHÓW 2020+

Uzgodniona i przyjęta w niniejszej Strategii wizja miasta Tychy brzmi:

Tychy - miasto nowych możliwości oraz równych szans dla wszystkich mieszkańców

Główne elementy wizji miasta:

- atrakcyjne miasto dla wszystkich w każdym wieku, zarówno dla mieszkańców, jak i tych, którzy chcieliby w Tychach się osiedlić i rozpocząć swoją aktywność życiową i zawodową,
- dobre miejsce do zamieszkania, z wysokiej jakości ofertą usług, w tym innowacyjnych usług publicznych,
- aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy, uczestniczący w kreowaniu polityki miasta,
- miasto nowoczesnej przestrzeni oraz aktywnego wypoczynku w oparciu o atrakcyjne tereny rekreacyjno-sportowe,
- miasto kultury - miejsce z atrakcyjną ofertą kulturalną,
- miasto ekologiczne przywiązujące dużą wagę do innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska.

VIII. MISJA SAMORZĄDU TYSKIEGO

Uzgodniona misja dla samorządu Tychów brzmi:

Samorząd tyski działa na rzecz współpracy i partycypacji społecznej, zachęca do aktywności oraz realizacji innowacyjnych działań prorozwojowych w obszarach: społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym

IX. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ PROPOZYCJE PRZEDSIĘWZIĘĆ

Cele strategiczne i operacyjne niniejszej Strategii wskazują główne obszary aktywności samorządu w ciągu najbliższych lat. Ich realizacja pozwoli na urzeczywistnienie wizji Tychów jako miasta inteligentnego, miejsca nowych możliwości oraz równych szans dla wszystkich mieszkańców, zapewniającego wysoką jakość życia i kapitału społecznego, dbającego o środowisko. Koncepcja inteligentnego miasta (smart city) zakłada, że w dążeniu samorządu do tworzenia najlepszej przestrzeni do życia i działania powinna go wspomagać nie tylko technologia, ale także bezpośrednia aktywność obywateli. Miasto jest wspólnym przedsięwzięciem mieszkańców, władz i lokalnych przedsiębiorców, w którym ludzie przestają być biernymi konsumentami miejskiej oferty i stają się aktywni w kształtowaniu lokalnej polityki¹.

W Tychach idea smart będzie realizowana przez wprowadzanie narzędzi, które powodują, że miasto staje się coraz bardziej przyjazne mieszkańcom. Obok nowoczesnych rozwiązań w zakresie transportu publicznego czy doskonaleniu usług publicznych, ważną rolę odegra partycypacja społeczna. Szerokie możliwości partnerskiej współpracy i wysoka aktywność obywatelska to niezbędne elementy w budowaniu silnego kapitału społecznego. Dbanie o ciągłą i rzeczywistą interakcję z mieszkańcami pozwoli trafnie określać ich potrzeby, weryfikować pomysły i wspólnie decydować o przyszłych działaniach. Prawdziwym wyzwaniem dla miasta będzie coraz

¹ Przyszłość miast -miasta przyszłości, Raport Think Thank, RWE 2013

większa potrzeba mobilności mieszkańców, która wiąże się z kosztownymi inwestycjami i problemem rosnącego zanieczyszczenia powietrza. Konieczne stanie się wprowadzanie rozwiązań komunikacyjnych zapewniających nową jakość zarządzania ruchem w mieście, takich jak ITS - kompleksowych, inteligentnych systemów transportowych, chroniących infrastrukturę i środowisko, przyczyniających się do redukcji emisji pyłów i gazów cieplarnianych, hałasu oraz ograniczających degradację infrastruktury drogowej.

Rozwój Tychów w perspektywie do 2020+ opierać się będzie zatem nie tylko na rozwoju infrastruktury i nowoczesnych technologiach, ale przede wszystkim na kapitale społecznym, który stanie się inspiracją do wszelkich zmian zachodzących w mieście.

Cele strategiczne i operacyjne

CEL STRATEGICZNY I Wysoka jakość życia mieszkańców
CELE OPERACYJNE
I.1. Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych
I.2. Tworzenie warunków oraz wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego
I.3. Rozwój form aktywnego spędzania wolnego czasu
I.4. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, zdrowotnego i środowiskowego
I.5. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu miasta
CEL STRATEGICZNY II Dobre warunki do rozwoju kapitału społecznego
CELE OPERACYJNE
II.1. Wzmacnianie rozwoju kapitału społecznego
II.2. Rozwój i promocja działań zapobiegających zjawisku wykluczenia społecznego

CEL STRATEGICZNY III Niskoemisyjne miasto i lider zrównoważonego rozwoju w powiązaniach regionalnych
CELE OPERACYJNE
III.1. Integracja transportu publicznego
III.2. Proekologiczne kształtowanie wewnętrznego i regionalnego systemu komunikacyjnego
III. 3. Usuwanie niedoborów przepustowości infrastruktury drogowej
III.4. Efektywne gospodarowanie energią
III.5. Poprawa efektywności systemów energetycznych i zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii
III.6. Poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji pyłów i gazów

CEL STRATEGICZNY I

WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Miasto, które zamierza odnieść długofalowy sukces gospodarczy, musi zapewnić swoim mieszkańcom wysoką jakość życia. Na jego ocenę składa się wiele niejednokrotnie subiektywnych czynników, takich jak: warunki zamieszkania, pracy czy spędzania wolnego czasu. Jak wynika z raportu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z 2012 roku, oceniającego rzeczywistą jakość życia w polskich miastach, Tychy są najlepszym w naszym regionie miejscem do życia. W badaniach uwzględniono wskaźnik rozwoju miast i regionów, tzw. Local Human Development Index (LHDI), w którym brano pod uwagę kilka obszarów: dochody mieszkańców, ich dostęp do edukacji i poziom opieki zdrowotnej.

Zaproponowane w niniejszym celu strategicznym kierunki oraz przedsięwzięcia będą przede wszystkim zmierzały do podnoszenia jakości świadczonych usług publicznych, tworzenia warunków oraz wspierania rozwoju mieszkalnictwa, zwiększenia możliwości i warunków spędzania wolnego czasu, zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, zdrowotnego oraz środowiskowego, a także do wspierania rozwoju gospodarczego miasta. Realizacja przyjętych założeń przez tyski samorząd zapewni mieszkańcom relatywnie wysoką jakość życia we wszystkich istotnych dla nich obszarach.

Cel operacyjny I.1. Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych

Podnoszenie jakości usług publicznych w niniejszej Strategii rozumiane jest jako poszerzenie zakresu świadczenia usług publicznych, poprawianie dostępu obywateli do usług świadczonych przez administrację, wdrożenie mechanizmów monitorowania standardu świadczonych usług oraz partycypację obywateli w określaniu tego standardu².

Stałe podnoszenie poziomu oraz dostępności usług determinuje komfort codziennego życia w mieście. Dążąc do poprawy standardów obsługi mieszkańców, Urząd Miasta Tychy przeprowadza systematyczne badania satysfakcji z jakości świadczonych usług oraz wykorzystuje nowoczesne metody w zarządzaniu miastem, takie jak benchmarking. Metoda ta polega na porównywaniu własnych rozwiązań z innymi instytucjami i uczenia się od najlepszych. Tyski samorząd widzi konieczność ciągłego

² E. Glińska, U. Kobylińska, *Współczesne zarządzanie instytucją samorządową, w: Potencjał gospodarczy i społeczny wybranych krajów Europy i świata*, red. T. Tomczonek, PB, Białystok 2007, s. 285-304.

doskonalenia usług publicznych o charakterze społecznym (ochrona zdrowia, edukacja, kultura i rekreacja, pomoc i opieka społeczna, bezpieczeństwo publiczne), administracyjnym oraz infrastrukturalnym. Celem działań będzie zatem zapewnienie skutecznej administracji publicznej, przyjaznej zarówno mieszkańcom, jak i przyjeźdźcom.

Postępująca cyfryzacja życia determinuje konieczność podejmowania działań usprawniających funkcjonowanie administracji samorządowej poprzez wykorzystywanie nowoczesnych technologii informatycznych. Planuje się między innymi: rozszerzenie katalogu spraw załatwianych drogą elektroniczną, wprowadzenie systemu digitalizacji materiałów archiwalnych oraz rozpowszechnianie usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców poprzez wykorzystanie sieci miejskich infokiosków i hot spotów. Istotnym elementem będzie również informatyzacja usług bibliotecznych oraz uruchomienie Punktu Informacji Turystyczno-Kulturalnej. Innowacje w sferze usług komunalnych będą natomiast zmierzały do zwiększenia produkcji odnawialnej energii elektrycznej i ciepłej, wykorzystania alternatywnych sposobów zapewniających mieszkańcom ciągły dostęp do wody pitnej oraz utylizacji osadów ściekowych i odpadów resztkowych.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć
Rozwój nowoczesnych rozwiązań w zarządzaniu miastem i świadczeniu usług publicznych	Rozszerzenie katalogu spraw załatwianych drogą elektroniczną (m.in. uruchomienie Miejskiego Systemu Informacji Podatkowej)
	Wdrożenie w Urzędzie Systemu Obiegu Dokumentów i Spraw
	Wprowadzenie systemu digitalizacji materiałów archiwalnych
	Rozpowszechnianie usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców poprzez wykorzystywanie sieci miejskich infokiosków i hot spotów
	Kontynuacja realizacji projektu pn. „Benchmarking - narzędzie efektywnej kontroli zarządczej”
	Monitorowanie jakości usług publicznych z zakresu administracji

Rozwój usług publicznych w obszarze kultury	Wypracowanie stałych form współpracy pomiędzy samorządem, miejskimi jednostkami kultury i organizacjami pozarządowymi w zakresie podejmowania wspólnych działań kulturalnych
	Informatyzacja usług bibliotecznych
	Utworzenie w mieście Punktu Informacji Turystyczno- Kulturalnej
Wzrost innowacyjności usług w sferze usług komunalnych	Utworzenie platformy usług komunalnych z centralnym elektronicznym Biurem Obsługi Klienta (e-BOK)
	Stworzenie warunków do wprowadzenia innowacyjnego systemu monitoringu parametrów sieci wodociągowej w mieście
	Wspieranie działań zmierzających do wykorzystania alternatywnych sposobów zapewniających mieszkańcom ciągły dostęp do wody pitnej
	Wspieranie działań zmierzających do budowy zakładu zgazowania, osadów ściekowych oraz odpadów reszkowych i paliwa RDF z zakładu zagospodarowania odpadów komunalnych
	Wspieranie działań zmierzających do zwiększenia produkcji odnawialnej energii elektrycznej (budowa farmy słonecznej z paneli fotowoltaicznych)

Cel operacyjny I.2.

Tworzenie warunków oraz wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego

Jednym z istotnych elementów świadczących o wysokim standardzie życia w mieście jest podejmowanie działań umożliwiających rozwój budownictwa mieszkaniowego. W tym zakresie gmina odpowiedzialna jest za zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych lokalnej społeczności, a tym samym za stwarzanie warunków dla rozwoju mechanizmów stymulujących pozytywne zmiany we wszystkich sektorach dynamicznie zmieniającej się sfery mieszkalnictwa. Stwarzanie możliwości oraz warunków do rozwoju budownictwa indywidualnego oraz komunalnego jest kluczową kwestią dla samorządu. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, planuje się rozwój różnych form budownictwa, wzmacniając tym samym rolę Tychów jako atrakcyjnego ośrodka zamieszkania. Kontynuowane będą także działania z zakresu modernizacji i renowacji gminnych zasobów mieszkaniowych, poprawy estetyki otoczenia oraz infrastruktury technicznej wewnątrz osiedli.

Ważnym elementem gminnej polityki mieszkaniowej jest wsparcie mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej poprzez tworzenie lokali socjalnych w ramach nowych inwestycji oraz przekwalifikowanie istniejących lokali komunalnych.

Ponadto miasto zamierza wspierać działania Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego w zakresie budownictwa czynszowego pod wynajem. Zakłada się również wprowadzenie systemu monitoringu rynku nieruchomości mieszkaniowych, utworzenie banku informacji o wolnych, gminnych terenach budowlanych oraz promowanie wśród mieszkańców dostępnych instrumentów polityki mieszkaniowej.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>Rozwój sektora budownictwa jedno i wielorodzinnego</p>	<p>Realizacja przedsięwzięć z zakresu tworzenia lokali komunalnych i socjalnych w ramach dostępnych programów wsparcia finansowego</p>
	<p>Wprowadzenie systemu monitoringu rynku nieruchomości mieszkaniowych</p>
	<p>Utworzenie banku informacji o wolnych, gminnych terenach budowlanych</p>
	<p>Promocja dostępnych instrumentów polityki mieszkaniowej</p>
	<p>Wspieranie działań Towarzystwa Budownictwa Społecznego w zakresie budownictwa czynszowego pod wynajem</p>
<p>Tworzenie warunków do zamieszkania dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji socjalnej</p>	<p>Tworzenie lokali socjalnych w ramach nowych inwestycji oraz przekwalifikowywania lokali komunalnych</p>
<p>Modernizacja oraz renowacja gminnych zasobów mieszkaniowych</p>	<p>Kompleksowa modernizacja w sektorze mieszkaniowym w zakresie efektywności energetycznej</p>
	<p>Kompleksowa modernizacja stanu technicznego wewnątrzosiedlowych układów drogowych</p>
	<p>Kontynuacja działań z zakresu przebudowy infrastruktury technicznej wewnątrz osiedli mieszkaniowych - poprawa estetyki otoczenia</p>

Cel operacyjny I.3.

Rozwój form aktywnego spędzania wolnego czasu

Kultura czasu wolnego oznacza nie tylko tworzenie ciekawej oferty zgodnej z preferencjami mieszkańców, ale także proponowanie im rzeczy nieznanych, pomagając tym samym w odkrywaniu pasji oraz zdobywaniu nowych umiejętności i wiedzy. Zarówno w kulturze, jak i sporcie miasto będzie wspierało działania sektorowe oraz oddolne inicjatywy społeczne.

Planując realizację przedsięwzięć w tym obszarze, należy pamiętać o zapewnieniu atrakcyjnych warunków do wypoczynku oraz rekreacji. Istotne jest również podejmowanie przedsięwzięć mających na celu pobudzenie szeroko rozumianej aktywności kulturalnej mieszkańców. Należy rozwijać ofertę o nowe wydarzenia czy inicjatywy kulturalne oraz wspierać profesjonalną oraz amatorską twórczość lokalnych środowisk artystycznych. Ważne jest również kreowanie nowych przedsięwzięć z zakresu edukacji kulturalnej mieszkańców oraz promowania wydarzeń artystycznych.

Oferta spędzania wolnego czasu będzie rozwijana w oparciu o istniejące oraz nowo powstałe zasoby i obiekty kulturalne, sportowe oraz społeczne. Do 2020 roku Tychy wzbogacą się o nową infrastrukturę: Stadion Miejski, stadion lekkoatletyczny, Aquapark oraz Mediatekę XXI wieku. Powstanie system oznakowania tras rowerowych oraz kolejne ścieżki. Zmodernizowana i rozbudowana zostanie również baza rekreacyjna Ośrodka Wypoczynkowego Paprocany - jednego z najbardziej popularnych miejsc wypoczynku tyszan.

W Tychach dużą wagę przywiązuje się do wysokiej jakości rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych w procesie planowania przestrzennego. Miasto posiada bogaty potencjał w postaci terenów zielonych, który będzie wykorzystywany do tworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Przestrzeń publiczna koncentruje bowiem życie lokalnych społeczności, jest miejscem spotkań i interakcji mieszkańców.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>Rozwój oferty kulturalnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym miasta</p>	Zwiększenie atrakcyjności istniejącej oferty kulturalnej
	Rozwój działań z zakresu edukacji kulturalnej mieszkańców oraz promowania wydarzeń artystycznych w mieście
	Opracowanie programu działań kulturalnych dla nowo powstałych obiektów - Pasażu Kultury „Andromeda” oraz Mediateki XXI wieku
	Zwiększenie liczby organizowanych imprez kulturalnych w oparciu o istniejące tereny rekreacyjne w mieście
	Wyznaczanie w przestrzeni publicznej miejsc przeznaczonych na ekspozycje plenerowe
	Tworzenie warunków do powstania Miejskiej Sceny Plenerowej
	Wspieranie lokalnych środowisk artystycznych (amatorska i profesjonalna twórczość artystyczna)
<p>Rozwój oferty rekreacyjno - sportowej miasta</p>	Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców
	Tworzenie nowych przestrzeni do uprawiania sportów
	Upowszechnianie sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży
	Opracowanie Strategii Marketingowej dla nowo powstałego obiektu sportowego - Stadionu Miejskiego

Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	Rozbudowa i modernizacja bazy rekreacyjnej na terenie Ośrodka Wypoczynkowego Paprocany
	Budowa Aqua-Parku
	Budowa stadionu lekkoatletycznego
	Rozwój osiedlowej infrastruktury sportowej
	Rozwój rekreacyjno-turystycznej infrastruktury rowerowej
Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych do tworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Rewitalizacja systemu terenów zielonych w połączeniu z parkami miejskimi oraz obszarami przestrzeni publicznych
	Zagospodarowanie miejskich terenów otwartych

Cel operacyjny I.4.

Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, zdrowotnego i środowiskowego

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa jest podstawową potrzebą każdego człowieka wpływającą na jego warunki życia. Ma ono ogromne znaczenie, gdyż w mieście, w którym go brakuje, nawet najlepsze usługi czy rozwiązania infrastrukturalne nie są w stanie spowodować, by mieszkańcy i goście czuli się naprawdę dobrze.

Warto podkreślić, że niniejszej Strategii pojęcie bezpieczeństwa rozumiane jest szeroko, zarówno w kontekście zapewnienia dobrych warunków środowiskowych, dostępności do systemu opieki zdrowotnej i społecznej czy sprawnie funkcjonującego transportu drogowego. W celu stworzenia wizerunku Tychów jako miasta przyjaznego, z którym mieszkańcy chcą wiązać swoją przyszłość, kształcić się, pracować i realizować swoje ambicje, niezbędne jest podejmowanie ciągłych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa. Planuje się między innymi: rozbudowę Systemu Monitoringu Wizyjnego oraz wdrażanie nowoczesnych programów i rozwiązań w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego. Przy współpracy z Miejską Komendą Policji, Strażą Miejską, Komendą Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, organizacjami pozarządowymi, realizowane będą kolejne kampanie społeczne oraz akcje informacyjne z zakresu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Niezwykle istotnym elementem w kontekście zachodzących zmian demograficznych, a szczególnie zjawiska starzenia się społeczeństwa jest zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego. Dlatego też duży nacisk zostanie położony na wspieranie działalności Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Tychach. Bardzo ważnym przedsięwzięciem jest podnoszenie świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia. Kontynuowane będą miejskie programy profilaktyki i promocji zdrowia oraz akcje edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców.

Z myślą o mieszkańcach korzystających z opieki paliatywnej powstaje w mieście stacjonarne Hospicjum im. św. Kaliksta - miejsce wszechstronnej pomocy osobom bardzo chorym i ich rodzinom. Dostrzegając pilną potrzebę uruchomienia hospicjum, samorząd w dalszym ciągu będzie wspierał finansowo budowę obiektu.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>Poprawa bezpieczeństwa publicznego</p>	Rozbudowa Systemu Monitoringu Wizyjnego Miasta
	Wdrażanie nowoczesnych programów oraz rozwiązań w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego*
	Działania informacyjno-edukacyjne w obszarze bezpieczeństwa publicznego (np. w ramach projektu „Kibice Razem”)
<p>Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców</p>	Kontynuacja miejskich programów profilaktyki oraz promocji zdrowia
	Realizacja kampanii edukacyjno-informacyjnych
	Podnoszenie świadomości zdrowotnej mieszkańców - organizacja imprez propagujących zdrowy i aktywny styl życia
	Wspieranie działań zmierzających do uruchomienia stacjonarnego Hospicjum
	Wspieranie działalności Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Tychach

Kierunki i działania w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego są tożsame z celami i kierunkami ujętymi w III. Celu strategicznym: Niskoemisyjne miasto i lider zrównoważonego rozwoju w powiązaniach regionalnych

*Działania z zakresu wdrażania nowoczesnych rozwiązań w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego zostały szerzej opisane w III. celu strategicznym

Cel operacyjny I.5.

Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu miasta

Kondycja lokalnej gospodarki odgrywa istotną rolę w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego. Gospodarka miasta decyduje bowiem o tempie rozwoju wszystkich dziedzin życia. Z punktu widzenia atrakcyjności inwestycyjnej istotną rolę odgrywa aktywność władz samorządowych zarówno pod względem już istniejących przedsiębiorców, jak i potencjalnych inwestorów.

Rozwój środowiska przedsiębiorczości wspierany będzie zarówno przez instytucje otoczenia biznesu, jak i tyski samorząd. Współdziałanie środowiska biznesu oraz władz samorządowych jest ważnym elementem trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Jeden z kierunków działań w tym zakresie zakłada promowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Planuje się realizację kampanii informacyjno-edukacyjnych promujących samozatrudnienie, wspierane będą również inicjatywy pobudzające przedsiębiorczość, zwłaszcza wśród młodzieży.

W Strategii założono także realizację przedsięwzięć zmierzających do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej miasta oraz wspierających rozwój bazy usługowo-handlowej. Kontynuowane będą ulgi i zachęty dla przedsiębiorców tworzących miejsca pracy w gminnych lokalach użytkowych, planuje się przygotowywanie gruntów pod przyszłe inwestycje oraz opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonych obszarów miasta.

W rozwoju społeczno-gospodarczym Tychów należy podkreślić znaczenie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefy Tyskiej. Wspieranie działalności Podstrefy zakłada w dalszym ciągu rozwój współpracy w zakresie obsługi inwestorów oraz tworzenia jak najlepszych warunków do realizacji nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, generujących miejsca pracy.

W strukturach Urzędu Miasta Tychy uruchomiony zostanie również system obsługi przedsiębiorców oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Dzięki temu nastąpi poprawa dostępu do informacji gospodarczej skierowanej do istniejących firm oraz osób zamierzających pozyskać zewnętrzne dofinansowanie na samozatrudnienie.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta</p>	<p>Opracowywanie brakujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonych obszarów miasta</p>
	<p>Określenie zasad i form udostępniania terenów inwestycyjnych</p>
	<p>Opracowywanie oraz aktualizacja Planów Wykorzystania Zasobu Nieruchomości</p>
	<p>Przygotowywanie wybranych gruntów pod inwestycje</p>
<p>Wspieranie rozwoju bazy usługowo-handlowej</p>	<p>Stworzenie i promowanie bazy informacyjnej o terenach przeznaczonych pod działalność usługowo-handlową</p>
	<p>Kontynuacja systemu ulg i zachęt dla przedsiębiorców tworzących miejsca pracy w lokalach użytkowych będących w zasobach miasta</p>
<p>Wspieranie przedsiębiorców i osób rozpoczynających działalność gospodarczą</p>	<p>Stworzenie systemu obsługi przedsiębiorców oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą w Urzędzie Miasta Tychy</p>
<p>Wspieranie działań KSSE Podstrefy Tyskiej</p>	<p>Podnoszenie atrakcyjności wolnych terenów inwestycyjnych</p>
	<p>Wspieranie działań z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych</p>
	<p>Współpraca w zakresie obsługi inwestorów</p>
<p>Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców</p>	<p>Promowanie samozatrudnienia, w tym możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej</p>
	<p>Realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych</p>

CEL STRATEGICZNY II

DOBRE WARUNKI DO ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Coraz częściej, obok kapitału finansowego, miasta wykorzystują potencjał i kreatywność swoich mieszkańców. Wspieranie innowacyjności społecznej staje się nowym sposobem włączania obywateli w proces efektywnego zarządzania. Kapitał społeczny nie powstaje jednak samoistnie, ale jest efektem działań i wieloletnich procesów. Miasto, które chce być konkurencyjne na tle regionu musi dbać o dobre warunki rozwoju dla swoich mieszkańców, które przekładają się między innymi na wysoki poziom edukacji, zwiększenie partycypacji i aktywności społecznej czy działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu. Tak budowany kapitał jest inspiracją dla samorządu do wprowadzania wszelkich zmian i rozwoju Tychów.

Cel operacyjny II.1.

Wzmacnianie rozwoju kapitału społecznego

Wysoki poziom kapitału ludzkiego jest warunkiem tworzenia przestrzeni publicznej generującej aktywność mieszkańców. Ze względu na swoją otwartość dla różnych uczestników życia społecznego, przestrzeń ta w naturalny sposób staje się miejscem spotkań i dialogu. Warunkiem powodzenia wszelkich działań planowanych w tym obszarze jest wzmacnianie i pogłębianie świadomości znaczenia, jaką w życiu społecznym odgrywają relacje oparte na współpracy i zaufaniu.

Rolą samorządu jest budowanie poczucia wspólnoty lokalnej oraz wspieranie inicjatyw, które przyczyniają się do wzrostu poziomu obywatelskiego zaangażowania. Partnerska współpraca organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, mieszkańców i samorządu będzie stanowić kluczowe narzędzie w realizacji projektów na rzecz rozwoju lokalnego. Jednym z najważniejszych priorytetów w zakresie wzmocnienia potencjału kapitału społecznego będzie zwiększenie partycypacji i aktywności społecznej w decyzjach podejmowanych przez samorząd. Zasada partycypacji społecznej jest jedną z najważniejszych zmian w tradycyjnym pojmowaniu funkcjonowania miasta. Obejmuje ona monitoring potrzeb mieszkańców, procedury planistyczne, konsultowanie wariantowych decyzji i otwartość na inicjatywy obywateli, ich wiedzę i doświadczenie. Oznacza również gotowość do współpracy bez stosowania hierarchicznego podporządkowania partnerów. Wdrożenie budżetu partycypacyjnego oraz skuteczny system konsultacji społecznych pozwoli mieszkańcom aktywnie włączyć się w procesy podejmowania decyzji, kreowania polityki miejskiej i realizować

inicjatywy służące lepszej jakości życia.

Rosnące znaczenie problemów takich jak wykluczenie społeczne, potrzeba wzmocnienia kapitału ludzkiego oraz dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza i demograficzna stawiają nowe wyzwania przed samorządem lokalnym. Konieczne staje się wzmocnienie oddolnych inicjatyw na rzecz mieszkańców oraz promowanie wolontariatu.

Istotnym kierunkiem działania będzie rozwój kształcenia ustawicznego mieszkańców. Poziom wykształcenia, gotowość do dalszej nauki oraz rozwijania swoich umiejętności mają istotny wpływ na pozycję zawodową, przeciwdziałanie bezrobociu, zmniejszenie prawdopodobieństwa wykluczenia społecznego, umożliwiając też elastyczne dopasowanie do ciągle zmieniających się potrzeb rynku pracy. Ważne będzie również wzmocnienie potencjału edukacji, a szczególnie doskonalenie jakości kształcenia zawodowego. W tym celu niezbędne jest monitorowanie zapotrzebowania lokalnego rynku pracy, preferowanych kierunków kształcenia, wymagań i oczekiwań pracodawców oraz wyposażanie szkół zgodnie z rozwojem współczesnych technologii. Wprowadzenie skutecznego systemu doradztwa zawodowego, który umożliwi uczniom świadomy wybór zawodu lub kierunku dalszego kształcenia, wypracowanie systemowych zasad i form współdziałania szkół i pracodawców pozwoli na niwelowanie rozdźwięku w relacji edukacja-rynek pracy.

Nowoczesny system edukacyjny wymaga również podejmowania działań z zakresu rozwijania kreatywności, postaw przedsiębiorczości, umiejętności i zainteresowań uczniów. Nawiązywanie współpracy pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi, a uczelniami wyższymi pozwoli na poszerzenie oferty edukacyjnej oraz przygotowania się do studiowania na konkretnych kierunkach.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Włączanie mieszkańców w aktywne kreowanie polityki miejskiej	Wdrożenie budżetu partycypacyjnego
	Organizowanie konsultacji społecznych dla przedsięwzięć miejskich
	Promowanie wśród mieszkańców innowacyjnych form aktywności w życiu lokalnym
Budowanie partnerstwa na rzecz rozwoju w oparciu o wykorzystanie lokalnych zasobów kapitału społecznego	Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej
	Promowanie wolontariatu i aktywności społecznej
	Wspieranie i wzmocnianie oddolnych inicjatyw na rzecz mieszkańców

<p>Wzmocnienie potencjału edukacji formalnej zgodnie z wyzwaniami współczesnego rynku pracy</p>	<p>Monitorowanie zapotrzebowania lokalnego rynku pracy, preferowanych kierunków kształcenia zawodowego, wymagań i oczekiwań pracodawców</p>
	<p>Podjęcie współpracy szkół ponadgimnazjalnych z przedsiębiorcami poprzez organizowanie praktyk i staży dla uczniów oraz szkoleń i warsztatów przedsiębiorstwach dla nauczycieli przedmiotów zawodowych</p>
	<p>Doposażanie oraz modernizacja pracowni przedmiotów zawodowych i warsztatów szkolnych zgodnie z rozwojem współczesnych technologii i potrzeb rynku pracy</p>
	<p>Opracowanie kompleksowego programu doradztwa zawodowego we współpracy: Miejskiego Zarządu Oświaty, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej</p>
<p>Stworzenie warunków do rozwoju kształcenia ustawicznego mieszkańców</p>	<p>Stworzenie i upowszechnienie oferty w zakresie edukacji zawodowej</p>
	<p>Promowanie idei uczenia się przez całe życie</p>
	<p>Wdrażanie programów ułatwiających rozpoczęcie kariery zawodowej</p>
<p>Rozwijanie zdolności i zainteresowań naukowych dzieci i młodzieży</p>	<p>Podjęcie działań zmierzających do utworzenia publicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w systemie zaocznym</p>
	<p>Stworzenie warunków do organizacji indywidualnego toku nauczania dla uczniów wybitnie uzdolnionych</p>
	<p>Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających zdolności i umiejętności uczniów</p>
	<p>Poszerzanie oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych przy współpracy z uczelniami wyższymi</p>

Cel operacyjny II.2.

Rozwój i promocja działań zapobiegających zjawisku wykluczenia społecznego

Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz zapobieganie skutkom tendencji i zmian demograficznych jest podstawą budowania spójności i więzi społecznych. Zasadne jest zatem ukierunkowanie miejskiej polityki przede wszystkim na wspieranie rodzin oraz aktywizację osób starszych i niepełnosprawnych. Podejmowane będą przedsięwzięcia, które zwiększają szanse na prowadzenie przez najstarsze pokolenie aktywnego i samodzielnego życia oraz budują lokalną sieć wsparcia osób, instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych i rodzin. Realizacja zamierzonego celu oparta będzie przede wszystkim na kontynuacji programów senioralnych, rozwijaniu i promowaniu działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku, niwelowaniu problemu wykluczenia cyfrowego oraz kreowaniu przyjaznych przestrzeni publicznych.

Istotny element stanowi również zapewnienie szerokiego i powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług oraz doskonalenie systemu wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób niepełnosprawnych przy wykorzystaniu instrumentów aktywnej integracji. Kontynuowane i rozwijane będą miejskie programy skierowane do rodzin wielodzietnych oraz z problemami uzależnień.

Planuje się również opracowanie Programu Rewitalizacji dla dzielnicy socjalnej Czułów - Osada. Jego założeniem jest zbudowanie pozytywnych więzi społecznych wśród mieszkańców osiedla, rozwój tej społeczności, a także dokonywanie zmian w przestrzeni w sposób odpowiadający na potrzeby jej użytkowników.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Aktywizacja społeczna osób starszych	Kontynuacja miejskich programów senioralnych
	Rozwijanie i promowanie oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku
	Budowanie lokalnej sieci wsparcia dla osób starszych i ich rodzin
	Niwelowanie problemu wykluczenia cyfrowego seniorów
	Kreowanie przestrzeni publicznych przyjaznych seniorom

Wsparcie rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych	Kontynuacja miejskich programów wspierających rodziny wielodzietne
	Doskonalenie systemu wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji
	Organizowanie wsparcia na rzecz osób i rodzin z problemami uzależnień
	Opracowanie Programu Rewitalizacji Społecznej dla osiedla „Czułów - Osada”

CEL STRATEGICZNY III

NISKOEMISYJNE MIASTO I LIDER ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W POWIĄZANIACH REGIONALNYCH

Cel strategiczny określony jako „Niskoemisyjne miasto i lider zrównoważonego rozwoju w powiązaniach regionalnych” odnosi się głównie do niskoemisyjnej infrastruktury transportowej oraz infrastruktury technicznej i ochrony środowiska.

Sektor mieszkaniowy i budynki użyteczności publicznej mają znaczny udział w całkowitej emisji z obszaru miasta. W sektorze tym istnieje więc znaczny potencjał ograniczenia emisji CO₂, który może być wykorzystany dzięki kompleksowym działaniom termomodernizacyjnym i wymianie oświetlenia wewnętrznego.

Kolejnym obszarem redukcji emisji CO₂ jest oświetlenie uliczne. Przyniesie to miastu znaczne korzyści energetyczne oraz bezpośrednio z tym związane, korzyści ekonomiczne, jak również w dużym stopniu usprawni kontrolę nad eksploatacją i konserwacją istniejącej sieci oświetlenia ulicznego. Wymiana opraw oświetleniowych oraz zastosowanie redukcji mocy zasilania przyniesie efekt w postaci zmniejszenia zużycia energii.

Następną grupą zadań - istotną dla osiągnięcia celu, będzie transport niskoemisyjny. Przyjęto, że pomimo rozwijającej się motoryzacji indywidualnej, kluczową rolę w systemie transportowym Tychów będzie stanowił transport zbiorowy: autobusowo-trolejbusowo-szynowy, a jego jakość będzie decydowała o sprawnym funkcjonowaniu miasta. Bezpieczny, szybki i wygodny transport publiczny będzie największą zachętą dla tyszan do tego, aby przesiąść się z własnego samochodu do autobusu, trolejbusu lub pociągu i tym samym ograniczyć szkodliwy wpływ substancji na środowisko naturalne i warunki życia.

Cel strategiczny III uwzględnia powiązania regionalne z uwagi na możliwości realizacji wspólnych projektów w Subregionie Centralnym w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Przy pomocy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych partnerstwa jednostek samorządów terytorialnych na obszarze Subregionu Centralnego będą realizowały, w oparciu o wspólną strategię rozwoju, zintegrowane przedsięwzięcia lub wiązki przedsięwzięć.

Zaproponowane w niniejszym celu strategicznym działania zmagają się do:

- integracji transportu publicznego,
- proekologicznego kształtowania wewnątrzmijskiego i regionalnego systemu komunikacyjnego,

- usuwania niedoborów przepustowości infrastruktury drogowej,
- efektywnego gospodarowania energią,
- poprawy efektywności systemów energetycznych i zwiększenia wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
- poprawy jakości powietrza poprzez redukcję emisji pyłów i gazów.

Cel operacyjny III.1.

Integracja transportu publicznego

Miasto Tychy od lat czyni starania nad stworzeniem zintegrowanego systemu transportu publicznego i w tym celu sukcesywnie realizuje komplementarne inwestycje transportowe. Głównym elementem scalającym system jest zrealizowany w latach 2009-2012 projekt pod nazwą „Szybka Kolej Regionalna Tychy - Dąbrowa Górnicza, etap I Tychy Miasto - Katowice”, dzięki któremu nowa infrastruktura w postaci czterech stacji kolejowych, umożliwia mieszkańcom łatwy i szybki dostęp do bezpośredniej komunikacji kolejowej w relacji Tychy Lodowisko - Katowice - Sosnowiec. W związku z realizacją projektu kolejowego, zreorganizowano również system komunikacji autobusowo-trolejbusowej, który został przystosowany dla potrzeb mieszkańców i podróżujących koleją. Ponadto, uzupełnieniem dotychczas wykonanych działań jest budowa centrów przesiadkowych i wprowadzenie wspólnego systemu biletowo - taryfowego („Taryfa Pomarańczowa”), który uprawnia do przejazdu, w ramach jednego biletu, komunikacją kolejową w relacji Tychy Lodowisko - Katowice Szopienice oraz publicznym transportem zbiorowym na terenie miasta Tychy. Mając na uwadze zintegrowanie poszczególnych środków transportu i umożliwienie podróżowania z „drzwi do drzwi”, w ramach jednej opłaty za bilet kolejowy, będzie istniała możliwość pozostawienia prywatnego samochodu osobowego na parkingach wielopoziomowych typu Park & Ride przy stacjach kolejowych i kontynuowanie podróży koleją.

Pomimo podjętych wysiłków i zrealizowanych dotychczas działań, miasto w dalszym ciągu charakteryzuje się niedostateczną integracją systemu zbiorowego transportu publicznego oraz niewystarczającym poziomem udziału komunikacji publicznej w całkowitej liczbie odbywanych podróży. W celu zintegrowania transportu publicznego i zwiększenia jego udziału, a tym samym zmniejszenia natężenia indywidualnego ruchu samochodowego oraz ograniczenia emisji szkodliwych substancji do atmosfery, konieczna jest realizacja kolejnych inwestycji komplementarnych, zwiększających atrakcyjność i dostępność komunikacji publicznej, zarówno lokalnej, jak i regionalnej.

Planowane jest więc uruchomienie Inteligentnego Systemu Zarządzania i Sterowania Ruchem, wraz z podsystemem dynamicznej informacji pasażerskiej, który poprzez wykorzystanie nowoczesnych systemów informatycznych, pozwalających nadać

wyższy priorytet komunikacji publicznej, korzystnie wpłynie na jakość i punktualność świadczonych usług przewozowych. Ponadto, przewiduje się również budowę systemu parkingów Bike & Ride, których korzystna lokalizacja w sąsiedztwie peronów Szybkiej Kolei Regionalnej, przystanków komunikacji publicznej autobusowo-trolejbusowej i najczęściej odwiedzanych miejsc użyteczności publicznej, przyczyni się do zwiększenia udziału ruchu rowerowego i poprawy dostępności komunikacji publicznej.

W ramach przedstawionego celu operacyjnego, planowana jest również realizacja przedsięwzięć strategicznych, polegających na przeprowadzeniu cyklu szkoleń, które wpłyną na zwiększenie świadomości i umiejętności osób odpowiedzialnych za organizację publicznego transportu zbiorowego na terenie miasta Tychy.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>Stworzenie systemu zarządzania ruchem poprzez zastosowanie rozwiązań opartych o Inteligentne Systemy Transportowe i wspólne systemy regionalne</p>	<p>Rozwój inteligentnych systemów transportowych - rozszerzenie Projektu Śląskiej Karty Usług Publicznych o komunikację miejską organizowaną przez MZK w Tychach</p>
	<p>Uruchomienie Inteligentnego Systemu Zarządzania i Sterowania Ruchem</p>
	<p>Utworzenie tyskiego systemu dynamicznej informacji pasażerskiej w powiązaniu z KZK GOP</p>
<p>Wsparcie mobilności miejskiej - rozbudowa sieci dróg rowerowych oraz budowa centrów przesiadkowych w systemie Park & Ride i Bike & Ride, w powiązaniu z SKR i środkami komunikacji publicznej</p>	<p>Budowa centrum przesiadkowego przy stacji Szybkiej Kolei Regionalnej</p>
	<p>Budowa systemu parkingów Bike & Ride wraz z dojazdem, zlokalizowanych w sąsiedztwie przystanków Szybkiej Kolei Regionalnej, przystanków komunikacji miejskiej i najczęściej odwiedzanych miejsc użyteczności publicznej</p>

Rozwój świadomości i umiejętności kierowców - oszczędna i ekologiczna jazda środkami komunikacji publicznej	Przeprowadzanie interpersonalnych treningów w przedsiębiorstwach związanych z transportem publicznym
Rozwój profesjonalnej kadry zarządzającej ruchem drogowym	Przeprowadzenie cyklicznych szkoleń zawodowych kadry obsługującej Inteligentne Centrum Zarządzania Ruchem w Tychach

Cel operacyjny III.2.

Proekologiczne kształtowanie wewnątrzmięjskiego i regionalnego systemu komunikacyjnego

Najchętniej wybieranym środkiem transportu w mieście Tychy jest nadal samochód osobowy. Ten sposób podróży wybiera aż ponad 30% mieszkańców. Dopiero na trzecim miejscu w wyborze środka komunikacji znajduje się autobus miejski, z którego korzysta około 20% wszystkich podróżujących.³

Wyżej opisane zachowanie, preferujące transport indywidualny, jest wynikiem przyzwyczajenia uczestników komunikacji do wieloletnich zaniedbań w zakresie inwestycji w infrastrukturę transportu publicznego. Tym samym, nadmierne wykorzystywanie prywatnych środków transportu do odbywania codziennych podróży, w tym głównie do i z pracy, skutkuje zbyt wysokim obciążeniem środowiska naturalnego emisją spalin samochodowych.

Konieczna jest więc realizacja działań promujących wśród mieszkańców miasta Tychy proekologiczne zachowania, zachęcające do pozostawienia samochodu w domu i korzystania ze zróżnicowanych form przemieszczania się, w szczególności z kolejowej, autobusowej i trolejbusowej komunikacji publicznej, a także zdrowego oraz bezpłatnego transportu rowerowego. Powyższe zostanie osiągnięte dzięki realizacji kampanii edukacyjnych, kształtujących świadomość określonych zachowań komunikacyjnych, promujących transport rowerowy i komunikację publiczną.

Jednocześnie, w celu poprawy stanu środowiska naturalnego, poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze środków komunikacji publicznej, przewiduje się zakup nowoczesnego taboru autobusowego, wyposażonego w ekologiczne jednostki napędowe, spełniające najwyższe normy w zakresie emisji spalin oraz sukcesywne unowocześnianie systemu komunikacji trolejbusowej.

Ponadto, planowana jest kontynuacja działań dotyczących kolei i uruchomienie komunikacji w relacji Orzesze - Tychy - Bieruń - Oświęcim, która w zdecydowanej mierze będzie prowadzona na terenie miasta Tychy jako kontynuacja inwestycji w nowoczesną infrastrukturę kolejową, powstałą w wyniku realizacji Szybkiej Kolei Regionalnej. Obecnie, wybudowane przystanki umożliwiają mieszkańcom łatwy i szybki dostęp do bezpośredniej komunikacji kolejowej w relacji Tychy Lodowisko - Katowice - Sosnowiec. Natomiast, planowane do uruchomienia połączenie w kierunku Bierunia i Oświęcimia stanowić będzie główną alternatywę dla indywidualnej komunikacji samochodowej prowadzonej zatłoczoną Drogą Krajową numer 44

³ Kompleksowe Badania Ruchu wraz ze Studium Komunikacyjnym, Ove Arup & Partners International Limited Sp. z o. o. Oddział w Polsce, lipiec 2009.

w kierunku wschód-zachód, co bezpośrednio wpłynie na wzrost wykorzystania publicznej komunikacji i ograniczenie emisji spalin z indywidualnych środków transportu.

Realizacja przedstawionych działań umożliwi ukształtowanie proekologicznych zachowań transportowych wśród mieszkańców miasta Tychy oraz w zdecydowany sposób przyczyni się do uzyskania pozytywnego niskoemisyjnego efektu ekologicznego, a także wpłynie na odciążenie centrum miasta Tychy z nadmiernego ruchu samochodowego.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
<p>System transportu miejskiego oparty na nowoczesnej infrastrukturze i ekologicznych środkach transportu</p>	<p>Zakup nowoczesnego taboru autobusowego z napędem ekologicznym i taboru trolejbusowego na potrzeby rozwoju transportu publicznego w Subregionie Centralnym</p>
	<p>Rewitalizacja linii kolejowej Orzesze Jaśkowice - Tychy - Bieruń - Oświęcim</p>
<p>Kształtowanie i promocja określonych zachowań komunikacyjnych mieszkańców</p>	<p>Promowanie ruchu rowerowego i transportu publicznego w mieście Tychy</p>
	<p>Realizacja kampanii edukacyjnej kształtującej świadomość określonych zachowań komunikacyjnych</p>
<p>Rozwój alternatywnych źródeł energii na potrzeby transportu publicznego</p>	<p>Budowa farmy fotowoltaicznej w Tychach na potrzeby trakcji trolejbusowej</p>
	<p>Realizacja programów działań na rzecz obniżenia emisji ze środków komunikacji publicznej</p>

Cel operacyjny III.3.

Usuwanie niedoborów przepustowości infrastruktury drogowej

Transport jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa wzmacnia spójność społeczną, ekonomiczną i przestrzenną miasta oraz przyczynia się do wzrostu jego konkurencyjności. Miasto Tychy, dzięki atrakcyjnemu położeniu geograficznemu cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Przynależność do Aglomeracji Górnośląskiej jest potwierdzeniem dobrego skomunikowania miasta z innymi jednostkami poprzez sieć drogową i kolejową. Jednakże w centralnej części miasta układ drogowy charakteryzuje się nierównomiernym rozwojem. Dodatkowo duża liczba skrzyżowań oraz zatłoczenie ulic przez większą część dnia pogarszają bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Najchętniej używanym przez mieszkańców środkiem transportu jest nadal samochód osobowy. Zgodnie z raportem dotyczącym stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie miasta Tychy za rok 2013, liczba pojazdów w rejestrze miasta Tychy w ciągu ostatnich dziesięciu lat wzrosła prawie dwukrotnie (z 46 257 w roku 2004 do 70 933 w roku 2013). Ponadto, Tychy posiadają jeden z najwyższych w przekroju konurbacji wskaźnik motoryzacji (471,4 samochody osobowe na 1 tys. mieszkańców). Natomiast problemem w funkcjonowaniu transportu zbiorowego jest duża zależność prędkości komunikacyjnej linii trolejbusowych i autobusowych od warunków ruchu występujących na drogach. Znacznym utrudnieniem jest też brak uprzywilejowania komunikacji zbiorowej na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną.⁴ Dynamicznie rozwijający się transport samochodowy oraz niewystarczająco atrakcyjny transport publiczny powoduje więc wyczerpywanie się przepustowości.

Zaplanowane w najbliższych latach przedsięwzięcia będą miały na celu zapobieganie wzrostowi natężenia ruchu drogowego. Usprawniona zostanie kluczowa komunikacyjna infrastruktura połączeń drogowych z siecią krajową i regionalną. Realizowane będą również działania mające na celu poprawę płynności ruchu i zwiększenie przepustowości tyskich dróg. Wdrożone zostaną rozwiązania, które poprawią efektywność zarządzania ruchem kołowym na obszarze miasta Tychy, w tym również zbiorowym transportem publicznym. Planowany do realizacji inteligentny system zarządzania ruchem będzie usprawniał ruch poprzez dostosowywanie pracy sterowników sygnalizacji świetlnej oraz regulowanie prędkości pojazdów przy pomocy komunikatów wyświetlanych na tablicach o zmiennej treści. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców przewiduje się kontynuację modernizacji dróg gminnych

⁴ Kompleksowe Badania Ruchu wraz ze Studium Komunikacyjnym, Ove Arup & Partners International Limited Sp. z o. o. Oddział w Polsce, lipiec 2009.

i powiatowych. Zakłada się również przebudowę DK - 44 w relacji Gliwice - Oświęcim na odcinku od skrzyżowania z DW-928 w Mikołowie przez miasto Tychy do Bierunia.

Niezwykle istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców jest bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo drogowe. W celu zapewnienia bezpiecznych warunków ruchu drogowego, planowane jest wdrożenie innowacyjnej technologii, wraz z budową systemu prewencji, w zakresie przekraczania dozwolonej prędkości pojazdów w miejscach szczególnie niebezpiecznych.

Realizacja powyższych działań przyczyni się do poprawy płynności ruchu w ramach infrastruktury drogowej oraz wpłynie na poprawę bezpieczeństwa. W ten sposób osiągnięty zostanie akceptowalny społecznie czas dojazdu do sąsiednich miast, miejsc pracy i innych ośrodków aktywności społecznej.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Usprawnienie kluczowej komunikacyjnej infrastruktury - rozwój połączeń drogowych z siecią krajową i regionalną	Przebudowa DK-44 w relacji Gliwice - Oświęcim na odcinku od skrzyżowania z DW-928 w Mikołowie przez miasto Tychy do Bierunia
Poprawa płynności ruchu w ramach lokalnej infrastruktury drogowej	Budowa i przebudowa dróg powiatowych i gminnych
Wdrażanie innowacyjnych technologii pozwalających na zwiększenie bezpieczeństwa w transporcie wraz z budową systemu prewencji na drogach	"Radary pedagogiczne" - budowa systemu prewencji w zakresie przekraczania dozwolonej prędkości pojazdów w miejscach szczególnie niebezpiecznych

Cel operacyjny III.4.

Efektywne gospodarowanie energią

Tychy postrzegane są jako czyste i ekologiczne miasto. Jednakże jego systematyczny rozwój, z jednej strony wpływa na podnoszenie jakości życia mieszkańców, z drugiej natomiast może wiązać się z negatywnym wpływem na stan środowiska naturalnego. Ograniczanie ilości zanieczyszczeń powietrza poprawia jakość środowiska zamieszkania oraz zwiększa atrakcyjność miasta. Poprawa jakości życia, stanu środowiska oraz zmniejszenie kosztów zużycia energii sprzyja tworzeniu atrakcyjnego wizerunku Tychów. Ważna jest zatem realizacja działań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych (CO₂), zmniejszenia zużycia energii finalnej i zwiększenia efektywności energetycznej. Realizacja wyznaczonych strategicznych kierunków działań będzie przede wszystkim zmierzać do poprawy czystości powietrza oraz zmniejszenia negatywnego wpływu substancji szkodliwych, występujących w powietrzu, na zdrowie mieszkańców, obniżenia kosztów eksploatacji budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej oraz wzrostu świadomości ekologicznej.

W latach 2014-2020 planowana jest kontynuacja zadań związanych z obniżeniem energochłonności budynków użyteczności publicznej w Subregionie Centralnym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, związana z systemowymi zmianami gospodarek ciepłych poprzez: likwidację nieefektywnych i nieekologicznych źródeł ciepła i zastąpienie ich nowoczesnymi instalacjami dostarczającymi ciepło, termomodernizację, wymianę stolarek okiennych i drzwiowych, modernizację i wymianę instalacji grzewczych. Wskutek realizacji tych działań zlikwidowane zostaną źródła niskiej emisji, polepszeniu ulegną parametry pracy instalacji centralnego ogrzewania (sprawność, zdolność regulacji itp.), zmniejszy się również znacząco bilans cieplny budynków, co wpłynie pozytywnie na efekty ekologiczne oraz obniżenie kosztów eksploatacji budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej.

Ponadto, z uwagi na ciągły wzrost cen energii elektrycznej coraz bardziej atrakcyjnym rozwiązaniem staje się energooszczędne oświetlenie uliczne, które przyczynia się również do zwiększenia bezpieczeństwa dostaw energii i pozwala skutecznie walczyć ze zmianami klimatycznymi. Wobec tego w następnych latach planowany jest rozwój efektywnego energetycznie systemu oświetlenia przestrzeni publicznej wraz z poprawą technicznej sprawności. Realizowane będą działania polegające na przebudowie istniejącego oświetlenia na nowoczesne i efektywne ekologicznie punkty świetlne, wykorzystujące nowoczesne lampy, które równomiernie oświetlają przestrzeń miejską, co wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie miasta Tychy, ograniczy zjawisko przestępczości oraz pozwoli ograniczyć koszty. Przyniesie to znaczne korzyści energetyczne oraz bezpośrednio z tym związane, korzyści ekonomiczne, a także wpłynie na poprawę komfortu życia mieszkańców. Przewiduje

się również realizację różnego rodzaju kampanii edukacyjnych mających na celu promocję proefektywnych zachowań mieszkańców, konsumentów i przedsiębiorców. Prowadzone będą działania edukacyjne oraz zapewniony zostanie dostęp do informacji o energooszczędnych urządzeniach elektroenergetycznych, termomodernizacji mieszkań i budynków. Wszystko to wpłynie na podniesienie atrakcyjności Tychów i sprawi, że będą postrzegane jako niskoemisyjne miasto.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Poprawa parametrów cieplnych budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej	Kontynuacja projektów subregionalnych
	Realizacja zadań w zakresie niskoenergetycznych budynków użyteczność i publicznej w Subregionie Centralnym z wykorzystaniem OZE
Rozwój efektywnego energetycznie systemu oświetlenia przestrzeni publicznej, wraz z poprawą technicznej sprawności	Realizacja projektu: „Jasno, bezpiecznie, ekologicznie - ekologiczne oświetlenie niebezpiecznych i newralgicznych miejsc dla pieszych”
	Budowa nowoczesnego i efektywnego energetycznie oświetlenia ulicznego
Promocja proefektywnych zachowań mieszkańców, konsumentów i przedsiębiorców	Realizacja kampanii edukacyjnych

Cel operacyjny III.5.

Poprawa efektywności systemów energetycznych i zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii

Aglomeracja Górnśląska posiada duże zróżnicowanie pod względem uprzemysłowienia i infrastruktury, co powoduje niejednorodny rozkład emisji gazów, pochodzących ze źródeł przemysłowych i komunikacyjnych oraz ich przemieszczanie. Obszar ten narażony jest na występowanie okresowo bardzo wysokich stężeń zanieczyszczeń. Dotyczy to również miasta Tychy.

Sytuację pogłębia emisja z indywidualnych budynków, niekorzystne warunki klimatyczne i meteorologiczne, emisja z powierzchni odkrytych (drogi, chodniki) oraz związana z ruchem kołowym.

Przekroczenia stężeń pyłów: PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu i dwutlenku azotu są poważnym zagrożeniem dla zdrowia mieszkańców.

Biorąc pod uwagę powyższe aspekty środowiskowe, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym realizacja wspólnych projektów lub wiązek projektów w Subregionie Centralnym, podnoszenie jakości wód poprzez dalszą przebudowę systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej, przeciwdziałanie niskiej emisji oraz monitoring poszczególnych elementów środowiska to przyszłe wyzwania dla niskoemisyjnych i inteligentnych miast.

W ramach zaproponowanych przedsięwzięć strategicznych wdrażane będą działania zmniejszające również emisję CO₂, SO₂, NO_x i wymienionych już pyłów pochodzących z sektora komunalno-bytowego oraz komunikacji i przemysłu, zwłaszcza energetyki. Zaplanowano również realizację prac termomodernizacyjnych z zastosowaniem instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii w budynkach użyteczności publicznej, poprzedzonych oceną i analizą systemu energetycznego. Szczególną uwagę zwrócono na podjęcie prac związanych z racjonalnym zarządzaniem energią w obiektach i przestrzeni miasta w aspekcie oświetlenia zewnętrznego.

W ramach przedsięwzięć strategicznych prowadzone będą wśród mieszkańców działania w zakresie:

- kształtowania właściwych zachowań poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej,
- prowadzenia akcji uświadamiających w zakresie szkodliwości spalania odpadów (śmieci) i paliw niskiej jakości,
- propagowania korzyści płynących z użytkowania scentralizowanej sieci ciepłej,

termomodernizacji i innych działań związanych z ograniczeniem emisji niskiej.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Rozwój nowoczesnego systemu zarządzania energią w budynkach	Realizacja projektu: „Niskoenergetyczne miasta - „smart grids”
Proekologiczna edukacja dzieci i młodzieży	Realizacja kampanii edukacyjnych w szkołach i przedszkolach
Przebudowa systemu ciepłowniczego i energetycznego z ewentualnym zastosowaniem alternatywnych źródeł energii	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury ciepła systemowego w celu poprawy bezpieczeństwa, komfortu i standardu życia mieszkańców oraz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego gminy
	Realizacja przedsięwzięć w zakresie budowy instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej, mieszkalnych i przedsiębiorstwach
Poprawa efektywności i wzrost innowacyjności w sferze gospodarki wodno-ściekowej i odpadami	Rozwój nowoczesnych systemów zarządzania
Proekologiczna przebudowa gospodarki wodnej	Przebudowa systemu wodnego i kanalizacji deszczowej

Cel operacyjny III.6.

Poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji pyłów i gazów

Na obszarach miejskich, poddanych znacznej presji urbanizacyjnej i przemysłowej, jakość powietrza atmosferycznego kształtowana jest w znacznej mierze w wyniku emisji zanieczyszczeń pochodzących z sektora przemysłowego, komunalnego i ze źródeł komunikacyjnych⁵

Zgodnie z rocznymi ocenami jakości powietrza w województwie śląskim, Tychy znajdują się w strefie Aglomeracji Górnośląskiej i z uwagi na ochronę zdrowia zostały zakwalifikowane do klasy C, co oznacza, że poziomy stężenie przekraczają wartość dopuszczalną. W związku z tym konieczne jest opracowanie „Planu gospodarki niskoemisyjnej miasta Tychy na lata 2014-2020 +”, w ramach którego zostaną wyznaczone kierunki w zakresie działań służących redukcji zużycia energii finalnej, a przez to redukcji emisji gazów cieplarnianych (CO₂).

Miasto promuje zrównoważony rozwój we wszystkich obszarach swojej działalności. Wstępnie przyjęto, iż Plan powinien obejmować następujące obszary priorytetowe:

- budownictwo, włączając budynki nowe i generalnie zmodernizowane,
- infrastrukturę miejską, tj. oświetlenie uliczne, sieci ciepłownicze, itp.,
- transport publiczny i prywatny,
- proefektywnościowe zachowania mieszkańców, konsumentów i przedsiębiorstw.

Należy zaznaczyć, że planowana inwentaryzacja źródeł emisji na terenie miasta wskaże najpilniejsze inwestycje.

Sektor mieszkalnictwa i budynki użyteczności publicznej są bardzo istotne z punktu widzenia gospodarki niskoemisyjnej i odpowiadają w znacznej części za emisję CO₂ z obszaru miasta. To właśnie w mieszkalnictwie istnieje znaczny potencjał ograniczenia emisji CO₂, który może być wykorzystany dzięki kompleksowym działaniom termomodernizacyjnym, wymianie oświetlenia wewnętrznego. Działania te, poza spełnieniem założeń Planu, przyniosą bezpośrednie korzyści mieszkańcom w postaci niższych rachunków za energię.

Niezwykle istotne jest wykorzystanie również możliwości tkwiących w inwestycjach w sektorze transportu. Zasadniczym zadaniem jest unowocześnienie systemu transportowego-drogowego, transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego oraz doprowadzenie do zmiany sposobu korzystania z systemu transportowego przez

⁵ „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do 2020r., Tychy, 2013 r.

mieszkańców w taki sposób, aby rosła liczba osób poruszających się pieszo i korzystających z transportu publicznego oraz roweru zamiast samochodu osobowego.

Bezpieczny, szybki i wygodny transport publiczny będzie największą zachętą dla tyszan do tego, żeby przesiąść się z własnego samochodu do autobusu lub trolejbusu i tym samym ograniczyć szkodliwy wpływ na środowisko naturalne oraz warunki życia. Wymiana taboru, rozwój systemu parkingów Park&Ride i związanych z tym węzłów przesiadkowych, działający już wspólny bilet na wszystkie środki transportu, to działania, które przekonują mieszkańców do odpowiedniego wyboru.

Środowisko naturalne i zieleń miejska jest najistotniejszym elementem systemu przyrodniczego i nieodzownym składnikiem układów urbanistycznych miasta. Takie tereny pełnią funkcje rekreacyjne, ekologiczne i zdrowotne - wpływają na złagodzenie lub eliminację uciążliwości życia, wprowadzają ład przestrzenny oraz nadają indywidualny charakter miastu.

Planowane są więc prace polepszające jakość infrastruktury w istniejących parkach i na zieleńcach oraz kompleksowe działania, przywracające wysokie walory estetyczne i krajobrazowe.

Strategiczne kierunki działań	Propozycje przedsięwzięć strategicznych
Wdrażanie programów niskoemisyjnych	Realizacja działań w ramach planu gospodarki niskoemisyjnej
	Stworzenie bazy inwentaryzacji emisji substancji szkodliwych na terenie miasta
Rozwój terenów ekologicznych wpływających na jakość powietrza	Zielone Płuca Miast - rozwój terenów ekologicznych

X. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+ jest dokumentem, którego zadaniem jest określenie głównych kierunków rozwoju miasta w długoterminowej perspektywie. Przyjmowana jest w formie uchwały Rady Miasta Tychy. W uchwale tej Rada powierza Prezydentowi Miasta Tychy wykonanie jej postanowień. Gwarancją osiągnięcia zaplanowanych w niniejszej Strategii celów jest prawidłowe zarządzanie jej realizacją, na które składa się: wdrażanie, monitorowanie oraz aktualizowanie dokumentu.

Wdrażanie Strategii będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych, operacyjnych, kierunków działań oraz przedsięwzięć, mających charakter zarówno inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. W zasadniczej części wpisują się one bezpośrednio w aktywność miejskich instytucji i jednostek, ale także różnych organizacji działających na terenie miasta. Mając powyższe na uwadze, wdrożenie zapisów Strategii zależeć będzie w głównej mierze od polityki realizowanej przez samorząd lokalny. Tym samym, do głównych instrumentów wdrażających cele strategii należy zaliczyć:

- budżet miasta,
- prognozę finansową, uwzględniającą inwestycje wieloletnie,
- plany zagospodarowania przestrzennego miasta,
- miejskie strategie „branżowe” i wynikające z nich programy operacyjne,
- przedsięwzięcia strategiczne z uwzględnieniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Ze Strategii - dokumentu o najwyższym stopniu ogólności - powinny być wyprowadzone kolejne plany oraz tzw. strategie „branżowe” zawierające szczegółowe działania

lub projekty. Z zapisów *Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+* będzie wynikać konieczność dostosowania, modyfikacji oraz aktualizacji innych dokumentów strategicznych i programowych w mieście. Ze strategią powiązane są następujące dokumenty:

- „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do 2020 r.”,
- „Strategia rozwoju sportu miasta Tychy na lata 2009-2015”,
- „Strategia rozwoju kultury w Tychach na lata 2009-2015”,
- „Strategia oświatowa miasta Tychy na lata 2008-2013”,
- „Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Tychy na lata 2008-2013”,
- „Strategia mieszkaniowa miasta Tychy na lata 2006-2013”,

- „Program współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi”,
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy”.

Każdy z wyżej wymienionych dokumentów powinien się odnosić do określonego celu strategicznego, a tym samym przyczynić do osiągnięcia wskaźników w ramach odpowiadających im celów strategicznych. Do wdrożenia zapisów *Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+* przyjmuje się zasadę partnerstwa i konsultacji społecznych.

Partnerstwo - rozumiane jako zaproszenie do współpracy wszystkich jednostek i podmiotów w mieście.

Konsultacje społeczne - jako element dialogu z mieszkańcami wokół planowanych celów, kierunków i propozycji rozwiązań.

Monitoring Strategii polega na stałej obserwacji postępów realizacji Strategii w określonym cyklu czasowym w oparciu o sprawozdawczość jednostek zaangażowanych w realizację głównych przedsięwzięć strategicznych, jak i w oparciu o dostępne informacje statystyczne. Składa się z kilku etapów: gromadzenie danych, ich analiza, przygotowanie raportów, interpretacja wyników. Funkcjonowanie systemu monitoringu Strategii powierza się Wydziałowi Rozwoju Miasta i Funduszy Strukturalnych. System ten, zbudowany wokół celów strategicznych, będzie powiązany z dokumentami wykonawczymi (programami operacyjnymi, budżetem miasta, strategiami branżowymi, strategicznymi przedsięwzięciami, projektami w ramach ZIT i in.) zawierającymi konkretne przedsięwzięcia. Do jego podstawowych funkcji należy:

- ocena realizacji Strategii poprzez wskazane działania oraz ocena ich skuteczności,
- identyfikacja zmian zachodzących w otoczeniu, a mogących mieć wpływ na realizację celów strategicznych,
- informowanie o wynikach działań oraz promocja Strategii.

Zakłada się także przeprowadzanie okresowej ewaluacji strategii w roku 2017 oraz ewaluacji końcowej, po zakończeniu jej wdrażania. Ewaluacja okresowa powinna określić skuteczność podjętych działań oraz ocenić ich wpływ na efekty rozwojowe miasta (wskaźniki wizji rozwoju miasta), a także zaproponować ewentualne zmiany w przyjętych kierunkach działań. Ewaluacja końcowa winna dodatkowo uwzględniać efekty długoterminowe i stanowić podstawę dla przyszłych dokumentów strategicznych.

Wykaz wskaźników realizacji Strategii Rozwoju Miasta Tychy 2020+

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Podmiot odpowiedzialny za monitoring
Poziom zadowolenia mieszkańców z jakości życia w mieście	%	Badanie opinii mieszkańców	Wydział Informacji, Promocji i Współpracy z Zagranicą
Poziom zadowolenia mieszkańców z jakości świadczonych usług publicznych	%	Badanie opinii mieszkańców	Wydział Informacji, Promocji i Współpracy z Zagranicą Wydział Organizacyjny, Kadr i Szkolenia
Liczba usług świadczonych drogą elektroniczną	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Organizacyjny, Kadr i Szkolenia
Liczba mieszkań socjalnych	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Gospodarki Lokalowej
Liczba mieszkań oddanych do użytku	sztuka	Główny Urząd Statystyczny	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Liczba wydarzeń kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych organizowanych w mieście	sztuka	Statystyka miasta	Miejskie Centrum Kultury Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 i 2 Biblioteka Główna Teatr Mały Muzeum Miejskie Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Tyski Sport S.A.

Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury, sportu i rekreacji	sztuka	Statystyka miasta	Miejskie Centrum Kultury Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 i 2 Biblioteka Główna Teatr Mały Muzeum Miejskie Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Tyski Sport S.A.
Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury kulturalnej oraz sportowo - rekreacyjnej	osoba	Statystyka miasta	Miejskie Centrum Kultury Teatr Mały Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Biblioteka Główna Muzeum Miejskie Tyski Sport S.A.
Liczba zrewitalizowanych przestrzeni i terenów zielonych	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Planowania Przestrzennego i Urbanistyki Wydział Przygotowania i Realizacji Inwestycji Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych
Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Przygotowania i Realizacji Inwestycji
Liczba osób objętych programami profilaktyki zdrowotnej	osoba	Statystyka miasta	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

Liczba przestępstw/ wykroczeń popołnionych na terenie miasta	sztuka	Dane Komendy Miejskiej Policji Statystyka miasta	Komenda Miejska Policji Wydział Komunikacji
Liczba wypadków drogowych na terenie miasta	sztuka	Dane Komendy Miejskiej Policji Statystyka miasta	Komenda Miejska Policji Wydział Komunikacji
Liczba miejsc objętych Systemem Monitoringu Wizyjnego	sztuka	Statystyka miasta	Straż Miejska
Liczba podmiotów gospodarczych /osób korzystających z usług informacyjnych z zakresu przedsiębiorczości	osoba	Statystyka miasta	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wg rejstru REGON	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Działalności Gospodarczej
Liczba zrealizowanych przedsięwzięć w ramach budżetu partycypacyjnego	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
Liczba doposażonych pracowni szkolnictwa zawodowego	sztuka	Statystyka miasta	Miejski Zarząd Oświaty
Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczącą w stażach i praktykach w przedsiębiorstwach	osoba	Statystyka miasta	Powiatowy Urząd Pracy
Liczba uczniów objętych indywidualnym tokiem nauczania	osoba	Statystyka miasta	Miejski Zarząd Oświaty
Liczba wdrożonych programów senioralnych	sztuka	Statystyka miasta	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
Liczba osób korzystających z miejskich programów senioralnych	osoba	Statystyka miasta	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej	osoba	Statystyka miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Uruchomienie inteligentnych systemów transportowych	sztuka	Protokół odbioru wykonanych robót	Wydział Komunikacji Miejski Zarząd Komunikacji
Zakup taboru na potrzeby pasażerskiego transportu publicznego	sztuka	Protokół odbioru / dostawy	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. Tyskie Linie Trolejbusowe Sp. z o.o.
Budowa węzłów przesiadkowych	sztuka	Protokół odbioru wykonanych robót	Miejski Zarząd Ulic i Mostów
Termomodernizacja obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej	sztuka	Protokół odbioru wykonanych robót	Wydział Przygotowania i Realizacji Inwestycji Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych
Liczba projektów niskoemisyjnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	sztuka	Umowa o dofinansowanie inwestycji	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich

XI. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Nazwisko i imię	Instytucja
Bachniak Maria	Miejski Konserwator Zabytków
Barchańska Alicja	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
Beczala Alicja	Wydział Geodezji
Bielas - Kostyra Liliana	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Bińkowska Iwona	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Borowiec Elżbieta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Botor Witold	Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek św. Faustyny
Cebula Małgorzata	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.
Chemicz Karolina	Radna Rady Miasta Tychy
Cichy Ryszard	Radny Rady Miasta Tychy
Ciepał Iwona	Wydział Informacji, Promocji i Współpracy z Zagranicą
Cygan Krystyna	Fundacja Cicha Nadzieja, Szpital Miejski
Czempas Marta	Wydział Planowania Przestrzennego i Urbanistyki
Czernow Dominika	Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna Podstrefa Tyska
Dobczyńska Danuta	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.
Dobrucka Aleksandra	Hospicjum im. św. Kaliksta
Drapała Jan	Fiat Auto Poland S.A.
Drob Henryk	Radny Rady Miasta Tychy
Drozdek Henryk	Wydział Komunikacji
Dyjeński Sebastian	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Dziekońska Ewa	Polski Klub Ekologiczny Koło Tychy
Dziubany Dorota	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich

Fastnacht Danuta	Polskie Centrum Mediacji
Feith Marianna	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Ferenc Marzena	Wydział spraw Społecznych i Zdrowia
Gajdas Lidia	Radna Rady Miasta Tychy
Gawryszek Dagmara	Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
Gądzik Iwona	Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat”
Gąska Katarzyna	Młodzieżowy Dom Kultury nr 2
Gierat Anna	Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tychach
Gospodarek Jerzy	Wydział Działalności Gospodarczej
Gronostaj Anna	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Gzowska Wioleta	Poradnia Leczenia Uzależnień MENS SANA
Janeczko Teresa	Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych
Jaworski Paweł	Wydział Planowania Przestrzennego
Kaniewska Dorota	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Karczewski Dariusz	Lear Corporation Poland Sp. z o.o.
Kastelik Barbara	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.
Kokuła Edyta	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Kołodziejczyk Hanna	Zespół Szkół Specjalnych nr 8
Koniarczyk Aneta	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
Kowol Andrzej	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.
Kruczek Artur	Wydział Komunikacji
Kudela Joanna	Wydział Przygotowania i Realizacji Inwestycji
Loska Łukasz	Placówka Pieczy Zastępczej „KWADRAT”
Luboń-Stysiak Aneta	Wydział Obsługi Rady Miasta
Machulec Aleksandra	Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Tychy S.A.

Marczewski Andrzej Maria	Teatr Mały
Moszyńska Jolanta	Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos”
Nowak Bożena	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich
Olędzki Dariusz	Miejski Zarząd Komunikacji
Osior Agnieszka	Tyski Zakład Usług Komunalnych
Pawlak Ewa	Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tychach
Piotrowska Urszula	Wydział Komunalny, Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Pniok Jolanta	Żłobek Miejski
Pytlarz Katarzyna	Wydział organizacyjny, Kadr i Szkolenia
Rodak Izabela	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
Rogóż-UrbaneK Katarzyna	Wydział Przekształceń i Nadzoru Właścicielskiego
Rumieniuch Krystyna	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
Sarnowski Łukasz	Hospicjum im. św. Kaliksta
Siekanka Grzegorz	Spółdzielnia Mieszkaniowa „KORA”
Sienicki Jerzy	Radny Rady Miasta Tychy
Skoczylas Hanna	Wydział Gospodarki Lokalowej
Solarek Krystyna	Miejski Zarząd Oświaty
Sornek Anita	Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.
Stachoń Jan	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
Stachura-Pordzik Ewa	Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. Podstrefa Tyska
Szczęsny-Michalak Joanna	Powiatowy Urząd Pracy
Szymkowska Katarzyna	Wydział Gospodarki Nieruchomościami
Strzeżyk Arkadiusz	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
Toczyłowska Agnieszka	Młodzieżowy Dom Kultury nr 1
Warzecha Anna	Wydział Komunalny Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Wąsowicz Łukasz	Tyski Linie Trolejbusowe Sp. z o.o.
Wika Sebastian	Wydział Informatyki

Wistuba Jan	Zespół Doradców
Wodzicka Teresa	Młodzieżowy Dom Kultury nr 1
Woźniak Krzysztof	Radny Rady Miasta Tychy
Zajac Rafał	Miejski Zarząd Komunikacji
Zalwowski Krzysztof	Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Tychy S.A.
Zapert-Otręba Joanna	Powiatowy Urząd Pracy
Ziętek-Pierzchała Magdalena	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich